Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 460 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ՅՈՒԼԻՍ 1885 — (Ն. Տ.) 28 ՅՈՒԼԻՍ 1885 — 16 ՇԷՎՎԱԼ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ԳԱՅԻՆ

Նամուցման տարք՝ մէկ անգամի համար 3 գուրուշ՝ երկու անգամի համար 2 գուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլայ։
Նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել՝
«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ Տրապէզի Դալաթիա, Նորատունկեան խան»։

غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han ,Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY, Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պատուոյ	Համար	Տարեկան	գահկեան	առաքմամբ 200
»	»	Վեցամսեայ	»	» 100
»	»	Եռամսեայ	»	» 50
Պատուոյ	Համար և տեղական թղթատարք			
	տարով տարեկան			» 240
Պատուոյ	Համար և տեղական թղթատարք			
	տարով վեցամսեայ		»	» 120
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	 56
»	»	Վեցամսեայ	»	 28

Դուրս գրուած թղթերու համար ծախքը Տնօրէնութիւնն վճարած։
Խմբագրութեան գրութիւն և Վերնամակ կամ գրութիւն առ չ'ուղուիր։

Ամանորդմունք կընդունուին
ԻՍԿԷՐՆ ԷՖԷՆՍԻ
գործակատարութեան ձեռամբ, Բարաքէոյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 15 ՅՈՒԼԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ. Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջև բանակցութիւնք բաւական հանդարտօրէն կըշարունակին Նորէն։ Լոնտոնի դահլիճին հետ սերտ յարաբերութիւն ունեցող պահպանողական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Ռուսիա Զուլֆիքարի նկատմամբ դժուարութիւններ յարուցած էր մի միայն նոր դիմումներ ձեռք բերելու համար ի Մարուշաք։ Ուշադրութեան արժանի է թէ Գ. Կլատոնի նախարարութեան օրով Ռուսիոյ պահանջմանց ցետին կէտ դիմադրել քարտոյղ պահպանողական երկու լրագրեր, Պրանդրթ և Սենդ-ձեյմ Կազէթ, այժմ Սալիսպըրիի դահլիճին խորհուրդ կուտան զիջումի ընել նա'և այս կէտի (Մարուշաքի) վրայ։ Այսչա՞փ։ ասուրեմն կարծիքներն ու համոզումները կը փոխին՝ երբ Ընդդիմադիր կուսակցութիւն մը Կառավարական կուսակցութիւն մը կը լինի։

— Լորտ Սալիսպըրի յուսալից և չնորհալից ընդունելութիւն մ'ըներ է իւր լիչխանութիւն անցնիլը չնորհաւորող հայազգի անձանց ոմանց, որք ուղերձ մը մատուցեր են նոյն առթիւ։ Տեղէ նէ՞ն է որ կուտայ զայս լուր՝ երեկի թղթաբերով առնուած իւր մէկ թուով։

— Լոնտոնի լրագիրք զրոյց մը կը յիշեն թէ Լորտ Սալիսպըրի մտադիր է վերստին ձեռք առնուլ յունիս 4ի Կիպրոսի Դաշնագիրն, որոյ զանազան տրամադրութիւնք ի մասին ռուսական արշաւանքի մը դէմ պաշտպանութեան և բարեկեցութեան Փոքրուն Ասիոյ արեւելեան գաւառաց՝ անշուշտ ծանօթ են մեր ընթերցողաց։ Լորտ Սալիսպըրի այս նպատակներու իրագործման կը փափաքի եղեր, և կը զգայ եղեր անգլօ-թուրք համաձայնութեան մը պէտքը։ Լորտ Սալիսպըրի արդէն՝ Լորտ Պիքոնսֆիլտի օրով՝ երկարօրէն զբաղած էր այս խնդրով, և այս անգամ ալ ձեռքէն եկածը պիտի ընէ եղեր նոյն բարեկարգ խնդրոյ կարգադրման համար։ Գոհութեամբ կը դիտեն անգլ. լրագիրք թէ Բ. Դուրն ևս անգլօ-թուրք համաձայնութեան մը պէտքը կը զգայ։ Աւասիկ խնդիր մը որուն Ռուսիա երբեք գոհ աչօք չի կրնար նայիլ։ որովհետեւ Փոքր Ասիոյ ռազմական տեսութեամբ զօրացումն և վարչական տեսութեամբ բարւոքումն, որ բարոյական զօրացում ըսել է, բոլորովին անհաճոյ են ռուս կառավարութեան։

ԱՆԻՇԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. Երէկ հեռագիր մը հրատարակեցինք որ Բեդրսպուրգի մէջ Ոչնչականաց գործունէութեան վերաբերեալ ինչ ինչ նոր իրողութիւններ կը ծանուցանէր։ Գերմանիայէն ալ նմանօրինակ լուր մը կը բերէ վերջին սուրհանդակն։ Ընկերվարական Հիլլերի թաղման առթիւ ի Ֆրանքֆորդ, խռովութիւնք տեղի ունեցած են գերեզմանատան մէջ։ Ոստիկանապետն հրաւէր կարդացած է ամբոխին՝ ցրուելու, բայց լուր կոչմանց ո՛չ ոք ունկն դրած լինելով, զօրք մուծանելով պարպած է գերեզմանատունն, և սաստիկ կռիւ ծագելով ընդ մէջ ամբոխն և ոստիկանութեան, բազմաթիւ անձինք վիրաւորուած կամ ձերբակալուած են։

ՍԵՐՊԻՍ. Սերպք և Առնաւուտք կռիւ ունին միշտ։ Հավասի Գործակալութիւնը կիմանայ թէ 3 թնդանօթով զինեալ 3,000 Սերպք յուլիս 2ին դիմելով կառավարիչ Օսման փաշային, (՞.՞.) Նորա պաշտպանութիւնք խնդրեր են Առնաւուտներու յարձակման դէմ։ Կառավարիչը խոստացած լինելով ընդ փոխադարման տանիլ իրաց այս կացութեան, ապստամբք ցրուեր են։ Կառավարիչն յետոյ կանոնաւոր զօրաց երեք վաշտ խնդրեր է բարեկարգութիւնը պահպանելու համար։ Կը վախցի թէ նոր չվերթութիւնք պիտի ծագին թուրքասերգ սահմանաց վրայ, քանի որ Առնաւուտներուն ոտնձգութիւնք սերպական հողին վրայ մշտապէս չեն կըրցած արգիլուիլ, զօրաւոր միջոցներ ձեռք առնուած չլինելով դեռ։ Կերեւի սակայն թէ Հավասի այս տարօրինակ տեղեկութիւնք սերպական աղբիւրէ մը քաղուած են, որ անշուշտ շահ մը կը տեսնէ իրաց վիճակը չափազանցօրէն նկարագրելու մէջ։

ԱՒՍՏՐՕ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ. Իբր 1,500 Զեխեր Բէշդա գնացին, Արուեստահանդէսին յայտնելութիւն։ Մաճառք զանոնք գրկարաց ընդունեցին, և այնպիսի ջերմ եղբայրակցութեան ցոյցեր ըրին որ Աստրիոյ Դերմանք կը նախանձէին։ Զեխերուն ընկերացող պահեմցի նուագածուաց խումբ մը նուագահանդէս մը տուաւ, որոյ հասոյթք յանձնուեցան Մաճառներուն՝ իրրեւ նպաստ չինութեան «Հունգարական Ազատութեան Արձանին», որ պիտի կանգնուի Բէշդայի հրապարակաց միոյն մէջ։ Բանախօսութիւններ արտասանեցան Զեխերուն ընդունելութեան առթիւ, և Պոհեմիոյ և Հունգարիոյ միջև եղբայրական համաձայնութեան մը առաւելութիւնք բացատրեցան։

ԻՌԼԱՆԴԻԱ. Արդէն ծանուցինք թէ պառլամանական նախարարութիւնը Լորտերու ժողովոյն ներկայացուցած է օրինական ծրագիր մը, որով հողատերաց հսկերուն վարձակալաց և երկրագործաց կողմէ գնումը կը դիւրացնէ կառավարական փոխատուութեանց միջոցաւ։ Լորտերն հաւանեցան այս ծրագրոյ, զի անոնցմէ շատեր կը յուսան նպաստաւոր պայմաններով վաճառել իրենց Իռլանտայի մէջ ունեցած հողերն, և միանգամ ընդ միշտ ազատիլ Իռլանտացւոյ ծայրայեղ պահանջներէն։ Բայց ճշդիւ այս պատճառաւ, Գ. Բառնէլի կուսակցութեան ծայրայեղ մասը կը հակառակի պահպանական նախարարութեան հողային տնօրինութեան։ Այս արմատական Իռլանտացիք խորհուրդ կուտան իրենց հայրենակցաց՝ փարա մը անգամ չվճարել գնելու համար անգլիացի հողատերաց հողերը, «զի պիտի գայ օրն ուր ձրիապէս պիտի ստանանք զանոնք, երբ Իռլանտա ինքնօրէն կառավարութիւն մը ձեռք բերէ»։ Այսպէս, Իռլանտայի ինքնակառավարանաց ծայրայեղ մասն հաստատապէս համոզուած է թէ օր մը Իռլանտա Սելֆ-Կովերնմենթ (ինքնակառավարութիւն) պիտի ստանայ, և թէ ինքնօրէն իռլանտական վարչութեան առաջին գործոց մին պիտի լինի «հանրային օգտի տեսութեամբ» յարքունիս դրաւել և Իռլանտացի հողագործաց և վարձակալաց չնչեցնելու բաժնել հողատերաց հողերը։ Զրոյց ժամանակաւ Անգլիոյ Դիկտատորը՝ Քրոմուէլ՝ յետ նուաճելոյ Իռլանտացւոց ապստամբութիւնն, բռնի կորզած էր Իռլանտացւոյց ձեռքէն, և բաժնած էր իւր զօրականաց։ Այն անգլիացի զօրականաց սերունդք պարոնին՝ ըստ իռլանտական գաղափարին, քաւել իրենց նախնեաց անիրաւութիւնները, վերադարձնելով Իռլանտայի ժողովրդեան ինչ որ նոյն ժողովրդեան օրինաւոր ստացուածքն էր երբեմն։ Ահա գաղափար մը, հիմնովին հակառակ ժամանակիս տնտեսագիտական և օրէնսդիտական վարդապետութեանց, բայց որ դիւթած հմայած է Իռլանտայի ժողովրդեան մեծագոյն մասին միտքն։ Դա այժմ ո՛չ Ազատականք ո՛չ Պահպանողականք տրամադիր են հաւանիլ այս գաղափարի, թէեւ Արմատականք կը յօժարին պեռակ մը ինքնակառավարութիւն տալ Իռլանտայի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՄԱՆԵՆԻՆԻ. Թաղեալն Կ. Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ. «Ռուս դիւանագիտութիւնը նորանոր ջանքեր կ'ընէ Մակեդոնիոյ Պուլկար Առաջնորդաց համար Պերդ ըստանալու։ Եթէ հաւանութիւն ցուցուի Ռուսիոյ սոյն պահանջման, հաւանօրէն բոլոր յոյն հասարակութիւնը պիտի յուզուի։ Այս իրողութիւն ծանօթ է կառավարութեան բարձրագոյն ակըմբոց. ուր վարանում կայ ռուսական պահանջման համակերպելու։ Սակայն Բ. Դուռն աւելի տրամադիր է համաձայնելու։ Ռուսական դեսպանատան գործածած փասատ սա է թէ Պերդներու խնդիրը շատ մօտէն կը գպչի Պուլկարաց կրօնային զգացմանց, և եթէ ի նպաստ նոցա չլուծուի, Պուլկարական Իշխանապետութեան մէջ սաստիկ յուզում և գրգռութիւն մը վառ պիտի պահէ Մակեդոնիոյ նկատմամբ։ Բայց, (կը յաւելէ Թաղեալն Թղթակիցն,) հանրածանօթ է թէ Պուլկար Առաջնորդաց Պերդներուն նկատմամբ տիրող յուզումը վառ կը պահուի միայն համալսարան կուսակցութեան ձեռամբ, որ կաղմակերպեալ է ընդ ռուսօ-պուլկար ազդեցութեամբ։ Իսկ Օրթոտոքս Ցունաց կողմէ արուած փասատ հիմնեալ է առաւել օրինաւոր նկատումներու վրայ։ Ֆէնէրի Պատրիարքարանը կը լենու Պերլինի Դաշնագրին վրայ, որուն համեմատ պուլկարական հերձուածով հաստատեալ Եկզարկութիւնը պարտի գլուխ իշխանութիւն ի գործ դնել միայն ինքնօրէն Պուլկարիոյ սահմանաց մէջ, զոր հաստատած է յիշեալ Դաշնագիրն, և հետեւապէս, իրաւունք չունի իշխանութեան թեկն ածելու տարբեր գաւառներու մէջ ուր Պուլկարք փոքրամասնութիւն են։ Թաղեալն Թղթակիցը կը կարծէ թէ Օսմ. Կառավարութիւնը տրամադիր է հաւանիլ ռուսական պահանջման։ Արդէն Ռուսիա ժամանակէ մը վեր չատ լաւ կը վարուի Բ. Դրան հետ, չյարուցանելով ո՛չ մին այն նախկին խնդրոց որք յայտնապէս դժգոհութիւն կը պատճառէին Բ. Դրան, ինչպէս օսմ. գաւառներու ներքին խնդիրներ, ռուս վաճառականներու խնդիրներ, ևն։ Այս բարեբարոյ տրամադրութեան շնորհիւ, ռուս դիւանագիտութիւնը կը յուսայ յաջողիլ Պէրդներու խնդրոյն մէջ։»

ԱՖՐԻԿԷ. ՏՐԻՊՈԼԻՍ. Թաղեալն Կ. Պոլսոյ Թղթակիցը կիմանայ թէ Ճանկի շրջեւանուն անցեալ շաբթու մէջ առանց ա՛և է ազնուական Տրիպոլիս նորէն հեծելազօր, հետեւակազօր ու ռազմամթերք փոխադրելուն պատճառն այն էր թէ Բ. Դուռն անբաւական համարած էր ինչ ինչ բացատրութիւններ, զորս Ֆրանսական դեսպանը տուած էր՝ Ֆրանսական զօրաց վերջին օրերս Թունիզի և Ափ. Տրիպոլսոյ սահմանաց վրայ հեղձեցեալ համալսմանը նկատմամբ։

ՌՈՒՍԻԱ. Նովոյէ Վրէմա կը ծանուցանէ թէ ամսոյս 20ին ներքին գործոց նախարար Դոլգոյ կոմսը Բեդրսպուրգ պիտի վերադառնայ։ Կոմսն այն ատիճան առողջացած է որ կը յուսայ գործի գլուխ անցնիլ նորէն։

—Ռոստովի (Տոնի վրայ) մէջ ռուս-Ֆրանսական ընկերութիւն մը հաստատուած է՝ նպատակ ունենալով Վոլգա և Տոն գետերը ջրանցով իրարու միացնել։ Ընկերութեան գլուխն է Ֆրբանացի երկրաչափ Պ. Տրիւ։

— Ռուսկէ Կուրիէր լսած է թէ ռուսերէն լեզուի գաղտաուսութիւնն այսուհետեւ պարտաւորիչ պիտի լինի Ֆինլանտայ նուագային դպրոցներուն մէջ։

— Ռուսիոյ և Զինաստանի միջև բանակցաւեւտրական չոգենաւերու թիւը վերջին երիս տարիներու մէջ յայտնի կերպով աճած է։ Այս տարի, Երինային Կայսրութեան հետ իւր յարաբերութիւններ ընդարձակելու նպատակ, Ռուսիա Սգաղալի մէջ նոր չոգենաւ մը չինել կուտայ Զայխ անունով, աւելի քան 300,000 ռուբլի արժողութեամբ։

— Ռուսկի Կուրիէր կը ծանուցանէ թէ Պուլկարական իշխանապետութեան բնակչաց թիւն 2,000,000 է։ Ամենաբազմամարդ քաղաքն է Ռուսճուգ, որ 26,900 բնակիչ ունի, յետոյ Վարնա, և Սոֆիա՝ 20,000 բնակչօք։

—Ի Բեդրսպուրգ բարեգործական նոր ընկերութիւն մը հիմնուած է, նպատակ ունենալով ձրի զգեստներ տալ Բեդրսպուրգի աղքատ բնակչաց։ Սեպտեմբերէն սկսեալ պիտի գործէ ընկերութիւնը։

—Բեդրսպուրգի լրագրաց հեռագրով կը ծանուցանեն Միազանէն թէ ահագին հրդեհ մը կը ճարակի քաղաքին մէջ. կորուստն յոյժ մեծ է արդէն։

—Ռուսիոյ բոլոր նահանգներէն գրեթէ ամեն օր նորանոր հեռագիրներ կը տեղան ի Բեդերսպուրգ, յայտնելով թէ հունձքն ընդհանրապէս յոյժ թերի են, և շատ տեղեր երաշտութեան զոհ գացած են բոլորովին։

ՖՐԱՆՍԱ. Լիոն մետաքսեղէններ կ'արտադրէ, Ռուան՝ բամպակեղէններ։ Այս երկու ճարտարագործական կեդրոններու շահերը պահ մ'իրարու կը բախին։ Լիոնցիք կը փափաքին գէթ առժամապէս անմաքս ընդունիլ Անգլիոյ և Զուիցերիոյ մէջ չինուած բամպակեայ թելերը կամ մանածները, զանոնք բամպակեայ և մետաքսեայ թելերով խառն կերպասներու մէջ գործածելու և ի վերջոյ օտար երկիրներու վաճառելու համար։ Լիոն կը գանգատի թէ անգլիական և զուիցերիական բամպակեայ մանածներուն վրայ դրուած մաքսերն իւր մետաքսեայ կերպասներ կը սուղցնեն, որով օտար հրապարակաց վրայ անկարող կը լինի ածնութեան կողմէ մրցիլ ուրիշ երկիրներու մետաքսեղէն արտադրութեանց դէմ։ Լիոն կը գանգատի նաև իւր մետաքսագործութեան ընդհանուր անկեալ վիճակին համար, և կը կարծէ իրաւունք ունենալ այդպիսի չնորհի մը։ — Ռուան կը բողոքէ այս յաւակնութեան դէմ, ըսելով թէ անգլիական և զուիցերիական բամպակեայ մանածներն անմաքս ընդունիլ կործանման պատճառ պիտի լինի իւր բամպակեղէն արտադրող բազմաթիւ գործարանաց համար։ Պէտք է, կ'ըսէ Ռուան, ծանր մաքսեր դնելով արգելուլ Լիոնի՝ գործածել օտար բամպակեղէն մանածներ, մինչև իսկ ա՛նպիսի վաճառաց պարտաւորութեան համար զորս Լիոն օտար երկիր կը ղրկէ սովորաբար։

Երկու քաղաքաց հակառակ պահանջումներուն վրայ կառավարութիւնը չկրնալով գոհացուցիչ վճիռ մը տալ, խորհրդարանին թողուցեալ վճիռ մը տալ, որ յետ երկու աւուր երկար վիճաբանութեան, խնդիրն որոշեց Ռուան և Լիլ. քաղաքներուն նպաստաւոր և և Լիոն Սէնթ-Էթիէն քաղաքներուն անպաստ կերպիւ. 200ի դէմ 234ի քուէով, իւր յուլիս 24ի նստի մէջ։

Առեւտրական նախարար Պ. Բիէռ Լէրկրան Լիլի Երեսփոխան է, և հետեւապէս Լիլի շահերը ջերմութեամբ պաշտպանեց։ Բաւ թէ առժամանակեայ անմաքս ընդունելութիւնը դնահատելի ազդեցութիւն մը չպիտի ունենայ Լիոնի ճարտարագործութեան վրայ։ թէ՝ ընդհակառակն՝ Ֆրանսայի բամպակեղինաց գործարանք պիտի վնասուին օտար արտադրութեան անմաքս ընդունելութենէն, և թէ՝ ի վերջոյ՝ այսպիսի կարեւոր խնդիր մը պարտի թողուցիլ նորերեւփոխանութեան վերջնական որոշման։

Ի դուր Պ. տը Լանէսօ փաստաբանեց ազատ-փոխանակութեան օգուտները թէ՝ Ֆրանսայի համար ընդհանրապէս և թէ՝ Լիոնի համար մասնաւորապէս։ Լիոնի երեսփոխանն լիշեցուց թէ Բարիզ հիմա գերմանական մետաքսեղէնայ համար մեծ հրապարակ մ'եղած է, զի սոքա առաւել ագան կ'արտադրին, մինչ Լիոն, եթէ կարենար անմաքս դնել Անգլիոյ բամպակեղէն մանածները, կամ գէթ եթէ Ֆրանսայի ոստանակը գնոց զիջում մ'ընէին, (որ նոյն բանն ըսել է.) դիւրաւ կրնար կորուսած առաւելութիւնները ձեռք բերել, և յաջողապէս մրցիլ օտար մետաքսեղինաց դէմ։

Ուրեմն Լիոն իւր ընտիր մետաքսային կերպասներու արտադրութեան համար գէթ առ այժմ ո՛և է օգնութիւն պէտք չէ ակնկալէ խորհրդարանէն։ Բայց քաւէարկութեան արդիւնքէն երեւցաւ թէ Երեսփոխանութեան մէկ մեծ մասը զայս վիճակ յուսալից և գոհացուցիչ չի համարիր Ֆրանսայի ճարտարութեանց կարեւորագոյն մէկ ճիւղին համար։

ԽՐՈՒԱԴԻՔ. Խրուադք ազգային մեծ հանդէս մը կը կազմեն, Խրուադական գրականութեան վերածնութեան յիսամեակն արժանապէս տօնելու համար։ Յուլիս 18ին, Յակրամ, Խրուադաց պատգամաւորութիւն մը ներկայանալով Խրուադիոյ կուսակալ Հէտէրվարի Կոմսին, խնդրեց նորա հովանաւորութիւնք սոյն հանդիսի համար։ Կոմսը մեծարգոյական պատասխան տուաւ, յայտարարելով միանգամայն թէ արգելք չպիտի լինի կատարելի հանդէսին։ Պատգամաւորութեան անդամք դիտել տուին թէ սոյն հանդէսի մէջ քաղաքական ո՛և է բան չկայ որ կարենայ տհաճութիւն առթել կառավարութեան։ Կոմս Հէտէրվարի պատասխանեց սակայն բաւական ջերմութեամբ՝ թէ տարակարծիք է իրենց, ըստ որում Խրուադաց ամեն ազգային հանդէսներն ինք էապէս քաղաքական և հակահունգարական գործեր կը նկատէ, որով չի կրնար բնաւ իւր հովանաւորութեան ներքեւ առնուլ զանոնք։

ՀՆՏԱԼԻՍ. Աւստրիոյ Առաջնապահական գերագոյն Խորհուրդն որոշեց որ եթէ հնտական մերձենայ աւստրիական երկրին՝ անցեալ տարի որոշուած մաքրողական միջոցք նոյնութեամբ ի կիր առնուին։ Գալով Տոքդ. Ֆէշանի պատուասի դրութեան, Խորհուրդն յայտարարեց թէ խոհեմութիւն չէ ի կիր առնուլ զայն, քանի որ մինչեւ հիմա Սպանիոյ մէջ տուած արդիւնքն հեռի է գոհացուցիչ լինելէ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ. Նոյե Ֆրոյե Բլեսե կը գրէ Լորտ Սալիսպըրիի ընթացքն, որ ակնածանք կը վարուի Վ.Հ. Սուլթանին հետ, և կ'ըսէ. «Պ. Կլատստոնի գահլէին մի մեծ սխալն այն էր որ անտես կ'ընէր Թուրքիոյ հետ բարեկամական յարաբերութիւն մը միայն կը հաստատէր յերկիր։ Ուստի տաքն հանդուրժելի էր, բայց ուղեւորութիւնը դրժուարին էր յոյժ դարաւոր երկրի մը վրայ։ Դաչտին այտուցներն հետզհետէ կը մեծնային։ Քանի մը բլրակներ կ'ուռեցնային տեղ տեղ, մասաղ խիժենիներով ծածկեալ։ Աւելի հեռին, այդ կղզեթիւնք, առաւել զգալի ձեւ մ'առնելով, մեծ Ալպերանց առաջին սանդղամասերը կը կազմէին։ Շարունակ վեր ելնել հարկ էր, ինչպէս որ կը տեսնուէր եղերուն ձիւնէն, որոց լուծը կը ճարտարէր ծանրաբեռն սայլը քաշելու դրժուարութենէն։ Սատիկ կը հեւային, և իւրենց սրունց մէջերը խզելու չափ կը ճզդուէին։ Սայլին ատաղձները կը հեծէին այն անակնկալ ընդհարումներէն, որոցմէ չէր կրնար խուսափիլ Էյրթին իւր բազմանդակ ճարտարութեամբ։ Ուղեւորք զուարթաբար կը համակերպէին։

Ձոն Մանկիլ և իւր երկու նաւատիքն քանի մը հարիւր քայլ յառաջանալով՝ դիւրին անցերը կ'ընտրէին. վասն զի գեղեցիկ ցցուեալ մասերը ծովային ծայռերու կը նմանէին, որոց միջեւ լաւագոյն անցը կ'ընտրէր սայլը։ Ճշմարիտ նաւարկութիւն մ'էր կոհակաձեւ գեղեցիներու մէջէ։

Գիշերային և յամառ վտանգալից գործ։ Հազար անգամ Ուիլսընի տապարը պարտաւորեցաւ ճանրայ բանալ թանձրախիտ թուփերու մէջէ։ Կատաղ եւ գէշ երկիրը կը փակէր ոտից տակէ։

(Շարունակեալ)

— 104 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒՎ ՎԷՐՆ

ԿՈՒՆԹ ՆԱԻԱՊԵՏԻՆ ՕՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

ՄԻԼԻՈՆԱՏԷՐ ԴՈՒԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆ

Բէռս-Շէլյա կամ Սաքս Քոպուրկ-Կոթա կրնային ամբողջապէս սղիլ անոր մէջ։ Եթէ անոնցմէ նուազ բնակիչ ունէր, ընդ հակառակն՝ խաչինք յոյժ առատ էին։ Գալով էրէոց, բարակներու բանակ մ'իսկ չէր կրնար առաւելագոյն ձգել որսորդաց հրացանին առջեւ։ Ուստի չատ չանցած՝ հրաշինուց անգուլ որսու

թիւններ տածելու պէտքը։ Նոր աշխարհաւարութիւն մը հիմնելով, որ Պիզմարք Իշխանին դաղափարաց հակառակն է, Լորտ Սալիսպուրիի գահլիճը Կեդրոնական Եւրոպոյ Տէրութեանց հետ կատարեալ ներդաշնակութեան մը մէջ կը մնայ։»

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳԻՐՔ։ Ըստ նոր վիճակագրաց, Ֆրանսա կը պարունակէ 7,709,464 բնակարան, որք 10,729,621 յարկ կամ առանձին բնակութիւններ կը կազմեն, (քանի որ մէկ բնակարանի մէջ բաղում ընտանիքներ և անձեր կրնան բնակիլ,) և բաց ասոնցմէ, կան 1,115,347 զատ շէնքեր իբրեւ խանութ, դործատեղի, դրասենեակ, դործարան, եւն։ Ի Ֆրանսա կան 3,996,571 տուներ մէկ դեռնայարկով և մէկ յարկով։ 351,347 տուներ՝ մէկ դեռնայարկով և երկու յարկով։ 216,429 տուներ՝ մէկ դեռնայարկով և 3 յարկով, և 36,337 տուներ՝ մէկ դեռնայարկով և չորս կամ աւելի յարկերով։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսեն Ռուսկի Կուրիէրի կը գրեն թէ Դեր. Սուքիաս եպիսկոպոս Պարզեան քանի մը հոդեւորականաց և Մեծ. Հայաստանի լրագրի խմբագրին ընկերակցութեամբ խնդրագիր մատուցած է Ներքին գործոց նախարարութեան, որպէս զի վերացուի Ամեն. Մակար Եպիսկոպոսի ընտրութիւնն ի գահ Կաթողիկոսութեան։

Էջմիածնէն առնուած մասնաւոր նամակէ մը կ'իմանանք թէ Ամեն. Մակար Սբ. կաթող. ընտրելիութենէ հրաժարական տուած է։ Այս լուր՝ թէեւ հաւանական աղբիւրէ, սակայն այնքան հաւատալի չթուիր մեզ։

Կրօնական ժողովոյ չարաթական նիստը տեղի ունեցաւ երեկ ընդ առաջնորդութեամբ Դեր. Նար-պէյ Սըրբազանի։

Ժողովը գլխաւորաբար զբաղեցաւ մասնաւոր խնդիրներով։

ՀՕՑԻ ՑՆԴԼԻՆ

Տեղէ Նէ-ն, իւր յուլիս 21 թուով, զոր ստացանք երեկի թղթաբերով, հետեւեալ հաղորդածն հրատարակած է։

«Կարեւոր թղթակցութիւն մը տեղի ունեցաւ ընդ մէջ Աստուածատուրեան Տ. Եսայի վարդապետի, անդամ Էջմիածնի Միաբանութեան, և Բէնդըրպէրիի Արքեպիսկոպոսին։ Յուլիս 4ին, հայազգի վարդապետը նամակ մ'ուղղեց առ Դահերէց Արքեպիսկոպոսն Անգլիոյ, յորում կը յայտնէր թէ Էջմիածնի Սինոդը զլինք հոգեւոր հովիւ անուանած էր Լոնտոնաբնակ Հայոց, և արտօնած էր զինք աղօթատեղի մը բանալ ի Նոդին-Հիլ, յանձն առնելով հայթայթել եկեղեցական ըզգեստներն ու սուրբ անօթները։ Նկատելով թէ Անգլիոյ Եկեղեցին և Հայաստանի եկեղեցին բոլոր եկեղեցիներ են և հաւասարաց ունին չատ բաներ, հայ վարդապետը կը խնդրէր Արքեպիսկոպոսին և Լոնտոնի Եպիսկոպոսին օրինաւոր արտօնութիւն այս աղօթատեղւոյ հաստատութեան համար։

«Բէնդըրպէրիի Արքեպիսկոպոսը պատասխանեց յուլիս 13ին։ Կ'ըսէր թէ, Լոնտոնի Եպիսկոպոսին հետ խորհրդակցած լինելով, կը փափաքէր իւր ջերմ գոհունակութիւն յայտնել որ Էջմիածնի Ս. Սինոդն որոշած էր բանալ աղօթատեղի մը «Արմենիոյ վաղեմի և «նշանաւոր եկեղեցւոյն պատկանող այն «ընտանեաց երկրպագութեան համար «որք կը բնակին ի Լոնտոն»։ Արքեպիսկոպոսն հաստատելով զայն իրողութիւն թէ Հայաստանի եկեղեցին «Անգլիոյ Եկեղեցւոյն քոյր Ազգային Եկեղեցի մ'է», կը յաւելը. «Անկեղծ հա«ճոյք կ'զգամ իմանալով թէ ձեզ պէս «երեւելի և փոքրաւոր հովիւ մը, որ «իմ տեսութեանց այնքան համաձայն «համոզումներ կը տածէ, Ս. Սինոդին «կողմէ կոչուած է լինել հովիւ մեր «հայ եղբարց ի Լոնտոն։»

Տեղէ Նէ-ն կը յաւելէ իւր կողմէ.

«Կ'իմանանք թէ Լոնտոնաբնակ Հայոց եկեղեցին արդարեւ բացուած է ի Նոդին-Հիլ։ Լոնտոնի և Կ. Պոլսոյ հետ գործ ընող հայազգի վաճառական Պ. Մ. Էսատեան առատաձեռնօրէն հայթայթած է խորանի մը բոլոր պիտոյքն և եկեղեցւոյն կահաւորման ուրիշ ամեն ծախքերը։»

Մանչեսթրի Կուրիէր լրագրոյն Լոնտոնի թղթակիցն ալ կը գրէ յուլիս 20 թուով.

«Բէնդըրպէրիի Աթոռը քանի մը տարիներէ հետէ ջերմ հոգածութիւն մը կը ցուցնէ Արեւելեան Եկեղեցեաց բարեկեցութեան, մանաւանդ Հայաստանի և Բազդեստանի (Նեստորական) Եկեղեցեաց։ Արդի Գահակալն ալ՝ Արքեպիսկոպոս Պէնսըն՝ հաւատարիմ կը մնայ այն աւանդութեանց զոր ժառանգած է այս ուղղութեամբ։ Էջմիածնի Ս. Սինոդը պաշտօն յանձնեց Դեր. Եսայի վարդապետ Աստուածատուրեանի, որ յառաջագոյն հինգ տարի Հայոց հովիւն եղած էր ի Մանչեսդրը, եկեղեցի մը բանալ Լոնտոնաբնակ Հայոց համար, որք ցարդ իրենց հոգեւոր պիտոյից գոհացման համար կարօտ էին Մանչէսդրի վարդապետին պարբերական այցելութեանց։ Նախ քան զգործադրութիւն հրամանին Ս. Սինոդի, որ Հայոց Եկեղեցւոյն հոգեւոր գերագոյն իշխանութիւնն է, Դեր. վարդապետը յոյժ քաղաքավարօրէն պաշտօնական զեկուցում մ'ըրաւ Անգլիոյ Գահերեց Արքեպիսկոպոսին, որոյ և Լոնտոնի Եպիսկոպոսին արտօնութիւնը խնդրեց իւր սոյն պաշտաման կատարման համար։ Արքեպիսկոպոսն պատասխանագիրն, որ թէ՛ իւր և թէ՛ Լոնտոնի Եպիսկոպոսին զգացումները կը բովանդակէ, կը յայտնէ խորին գոհունակութիւն Էջմիածնի Ս. Սինոդին որոշման համար, որ ձեռնարկած է եկեղեցի մը բանալ Լոնտոն վասն այն ընտանեաց որք կը պատկանին «Հայաստանի վաղեմի և նշանաւոր եկեղեցւոյն»։ Տօքտ. Պէնսըն կ'ըսէ բառ առ բառ. «Իրաւամբ կ'ըսէք թէ Հա«յաստանի եկեղեցին Անգլիոյ եկե«ղեցւոյն քոյր Ազգային եկեղեցի մ'է, «որոյ միակ Տէրն ու Պետն է Տէրն մեր «Յիսուս Քրիստոս, և ես ի սրտէ կը մաղ«թեմ դարատեւն այն ժամանակաց, «ուր՝ Հոգւոյն Որբոյներդործութեամբ՝ «սրբոց հաղորդակցութիւնը պիտի «ներկայացուի ի հաղորդակցութեան «եկեղեցեաց սրբոց որ ի վերայ երկրի։ «Խնդրեմ ընդունիք իմ հաւատարիս «թէ շատ ուրախ պիտի լինիմ ըստ կա«րի աջակցելով յաջողման ձեր նպա«տակաց։»

Մանչէսդրէն բարեկամ մը կը ծանուցանէ մեզ նաեւ թէ Լոնտոնաբնակ Հայոց եկեղեցին կամ մատուռը բացուած է յուլիս 11ին, Վարդավառի կիւրակի օրն, ի ներկայութեան 36 Հայոց։

Ի Վառնա հրատարակեալ Իրաւունք ազգային թերթն եւս սոյն բերկրանքի իրողութեան առթիւ հետեւեալ հատուածն հրատարակած է իւր յուլիս 13/25 չարաթի աւուր թուով։

«Մեծ բարերազդութիւն կը համարիմք մեզ ծանուցանել թէ մի քանի վերանձն և բարեպաշտ Հայոց ծախիք, Մանչէսթրի մէջ գտնուած հայկական եկեղեցին յետոյ, այս անդամ ևս Լոնտոնի մէջ հայկական նոր մատուռ մը կառուցուեր է, որոյ զարդուց և կահ կարասեաց վերաբերեալ նիւթերը ընծրեր են իրենց ազգասիրական առատաձեռնութեամբ հանրածանօթ Մեծ. Տեարք Խաչատուր եղբարք։

«Կը կարծեմք դիտնալ թէ յիշեալ մատրան օծման հանդէսը կատարուեր է այս կիրակի, և առաջին պատարագը մատուցեր է Դեր. Սուքիաս վարդապետ Պարոնեան, հոգեւոր հովիւ և քարոզիչ Հայոց Մանչէսթրի։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ Օսմանիէի ակադեմիան պատուանշան ընծայել Էֆենտիի Նախարար Վսեմ. Քեամիլ փաշային։

Նոյնպէս առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանշան և ծանրագի ծխատուփ մ'ընծայեց Արեւելեան Բուսիչի կուսակալ Վսեմ. Կամիլիէ փաշային։

Մեծ-Եպարքոս Սայիտ փաշայի հիւանդութիւնը կատարելապէս ապաքինած լինելով, Ն. Բարձրութիւնը նախընթաց օր փափագեցաւ Սելամլըի պալատն երթալ իւր յարգանքը և շնորհակալիքը մատուցանելու Վեհ. Սուլթանին, սակայն պատրաստուած պահուն վրան տարութիւն մը զգալով, տիպոնեցաւ տպարանը մնալ։

Կ'ըսուի թէ Ն. Բարձրութիւնը մտադիր է քանի մ'օր Մեծ Կղզի երթալ օդափոխութեան համար։

Այն կայսերական հրամանագիր որ կ'արտօնէ զնգիպտական կառավարութիւնն ինը միլիոն անգլ. ոսկւոյ փոխառութիւն ընել և որ չորեքշաբթի հաղորդուած էր Լեգիպտոս, շաբաթ օրը Լոնտրա հասաւ։ Անգլիական Դասղիճն որ պահ մը երկիւղ զգացած էր թէ գուցէ յապաղի այդ հրաման, մեծ գոհութիւն զգաց յանկարծ ստանալով զայն, վասն զի Կ. Պոլսոյ դեսպան Սըր Հուպդ վերջնական չարթուան երեքշաբթին միայն հրահանգ ստացած էր այդ թերմանը խնդրելու կայս. կառավարութենէն։ Պարամի երկրորդ օրը լինելով, դեռ չորս օր ասն կար. այսու հանդերձ թերմանն եկաւ շաբաթ երեկոյին և երեքշաբթի թղթատարով Լոնտրա հաղորդուեցաւ։ Լորտ Սալիսպուրիի այդ պաշտօնագիրն ստանալուն, փոխանակ շնորհակալեաց հեռագիր մ'ուղղել կայս. կառավարութեան, զոր Սբը Հուպդ երեկ հաղորդեց արտաքին գործոց նախարարութեան։

Լուրերս ծանուցանելով զայս, գոհութեամբ կը դիտէ թէ անգլիական նորընտիր նախարարութեան կողմէ Բ. Դրան հաղորդուած առաջին պաշտօնագիրը շնորհակալեաց արտայայտութիւն մ'է և այս պարագային վրայ լինելով, յոյս կը յայտնէ որ երկու պետութեանց ապագայ յարաբերութիւնք միշտ գոհացուցիչ վիճակ մը պիտի ունենան և նպատակն անոնց փոխադարձ վստահութեան և համակրանաց վերահաստատման, որք աւանդական են։

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան առաջին հաշուակալ Սատի պէյի ամուսնոյն վրայ 3000 ղրուշի յաւելում մ'եղաւ, կայսերական հրամանաւ։

Սատի պէյ տասնեհինգ տարիէ ի վեր գոհացուցիչ կերպիւ կը վարէ իւր պաշտօնն, և Քարաթէոտորի Ալէքսանդր փաշայի հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան ժամանակ, փոխանորդութեան պաշտօն վարած է, երբ Ն. Վսեմութիւնը Գերլինի Վեհաժողովին գնացած էր իւր օսմանեան պատուիրակ։

Ինչպէս կը յիշուի, Ուղղակի Տրոց տնօրէն Ալի Ֆուատ պէյ ժամանակէ մ'ի վեր անկողնոյ կը ծառայէ իւր ապարանքին մէջ ի Պէպէք։

Վեհ. Սուլթանն իւր սովորական բարեսրտութեամբ բարեհաճեցաւ կայսերական առաջին քարտուղար Ալի Ռիզա փաշայի միջոցաւ իւր բարեւներ ղրկել և Ն. Վսեմութեան որդիսութիւնն հարցունել։

Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ որոշուած է վաճառել Եանեայի գաւառին մէջ գտնուող արքունական բոլոր կալուածները։

Վերջերս ըսուեցաւ թէ Սելանիկի կուսակալ Հագիզ փաշա հրաժարական պիտի տայ։ Կ'ըսուի այժմ թէ Ն. Վսեմութիւն ուրիշ պաշտօնի պիտի կոչուի և նոա պիտի յաջողէ կամ Եանեայի կուսակալ Մէհմէտ Էյուպ փաշա և կամ Շ.քոտրայի կուսակալ Մուսթաֆա Ասիմ փաշա։

Յունաստանի Օլիմ թագուհին օգոստոսի սկիզբները Վոսփորէն պիտի անցնի, Օտէսայի ճանթով Բեռլրսպուրգ ուղեւորելու համար։

Թագուհին իւր այս ուղեւորութիւնը պիտի կատարէ Բ-ոյ ծովամարիրներով Նաւով և մինչև Օտեսա Ն. Վեհափառութեան պիտի ընկերանայ դերծովակալ Սամիմի։

Եղմտական նախարար Միւնիր փաշայէ, Արքունի թղթատարանի տեսուչ Ալի Սաիպ փաշայէ և այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարներէ բաղկացեալ կարեւոր Յանձնաժողով մը կը դումարուի այս օրերս։

Արեւելեան Բուսիչի կուսակալ Կավրիէլ փաշա խնդրած է Բ. Դրնէն որ բարեհաճի վաւերացնել ուղղակի տրոց և այլ խնդրոց վերաբերեալ քանի մը կանոնագրութեանց ծրագրեր, զորս Ն. Վսեմութիւն յանձնագոյն ներկայած էր կայս. կառավարութեան։

Կրէտէի կուսակալ Սաւա փաշա տեղւոյն Տէֆթէրտարն իւր տեղ փոխանորդ կարգելով, Դամտիա դնացած է։

Մ-ոյնէ Բ-ոյ կըսէ թէ անդլիական կառավարութիւնը Դ. Պոլսէն ընդարձակ պաշտօնագիր մ'ստացած է Թուրքիոյ և Ֆրանսայի միջև վերջերս գոյացեալ համաձայնութեան մը վրայ, որով Ֆրանսա արտօնութիւն կ'ստանայ դրուեալ տալ Կարմիր ծովու եղերաց վրայ, Աւազէի դէմ գտնուած վայր մը որ ռազմական մեծ կարեւորութիւն կունենայ, եթէ ամրացուի։

Ագրիանուպոլսոյ եղմտական քննիչ Բումի փաշա մայաքաղաքս եկաւ։

Փիլիպէի թերթերը կը ծանուցանեն թէ գաւառական բարձրագոյն ատենի դեր-նախագահ և կավրիլ փաշայի փեսայ Ալէքսանդրիոս էֆենտի՝ Արև. Բումէլիի ընդհանուր դատախազ անուանած է։

Կը լսենք թէ, բարձրագոյն հրամանաւ, կրթական նախարարութիւնը դատական դրոց ճոխ հաւաքածոյ մը կը պատրաստէ յունական Զ-ոյն վարժարանի աշակերտուհեաց նուիրելու համար։

Այս հաւաքածոյի արժէքը մինչեւ 50,000 ղրուշ կը հաշուի։

Այս աւուր Թ-ոյնէի մէջ կը կարդանք.

Յունաստանի, Սերպիոյ, Պուլղարիոյ և Գարատաղի մէջ գտնուող Վ.ադքիներու վերաբերեալ գործոց կարգադրութեան համար կայս. կառավարութեան կողմէն յատուկ պաշտօնեաներ ղրկուած էին, որոյ համար ամիսը 1,000 ոսկւոյ մօտ ծախք մը կը վճարուի։ Որովհետեւ այդ գործերն 5–6 տարիէ ի վեր տակաւին կարգադրուած չեն և այդքան ժամանակամիջոցի մէջ 70–80 հազար ոսկի ծախք եղած է, կը յուսանք որ այս մասին պէտք եղածն ի մօտոյ կը տնօրինուի։

Բումանական դեսպան Պ. Կիքա իւր կառավարութենէն արձակուրդ ստացած լինելով, մօտերս Պուքրէշ կ'ուղեւորի։

Թուրքս–սերպիական երկաթուղեաց միացման գծերու աշխատութեանց սկզբնաւորութիւնը մեծ հանդիսիւ կը կատարուէր երէկ ի Պէրօվա ուր պիտի կցուի նոր հաստատելի պուլղարական երկաթուղւոյն։ Ցաւանի է թէ Թուրքիոյ մէջ սովորական հանդէսները դուստ կրօնական հանդամանք մ'ունին։ Ցեղւոյն Իմամը սովորական աղօթքները կարատանէ և ոչխարներ կը զոհուին։

Փիլիպէէն բարմաթիւ անձինք հրաւիրեալ էին ներկայ դտնուելու երէկի հանդիսին եւ շինութեանց ձեռնարկու Պ. Վիթալիէ դանելու այն ազնիւ հիւրամեծարութիւն որ իրեն յատուկ է։ Շարաթ մը վերջը նմանօրինակ հանդէս մ'ալ պիտի կատարուի յիւսկիսպ, Թուրքս–սերպիական երկաթուղեաց գծերու այն մասի շինութեան համար որոյ գլուխն է ի Վրանիա։

Այս երկրորդ արարողութիւն կատարուելէ յետոյ, աշխատութիւնք մեծ փութով յառաջ պիտի տարուին երկու գծերու վրայ և եթէ ամեն ինչ յաջող ընթանայ, Վիէննայի մէջ չորրից պատուիրակաց կողմէ որոշեալ պայմանագիրն պիտի բացուին։ Միացման գծերու սերպիական մասն արդէն շատ յառաջացած է։ Իսկ Պուլղարք իրենց բաժին ինկած գծի շինութիւնն յանձնած են տեղական ընկերութեան մը որ ո՛չ դրամ ունի, կըսուի, և ո՛չ ալ վարկ։

Կըսուի թէ Գարատաղցիք՝ դաղթելու երեւոյթի ներքեւ՝ կը յարձականն դէպի Պուլղարիոյ և Սէլանիկի սահմանագիծներն. այս լուր խորին ուշադրութիւն դրուած է։

(Թ-ոյնէ)

Սիէնիձէն (սերպիական սահմանագլուխ) կը հեռագրեն թէ այդ գաւառակի ժողովուրդք՝ կառավարիչ Օսման փաշայի պաշտպանութիւնք խնդրեր է արնաւուռ աւաղակաց յարձակմ անցգ էմ։

Օսման փաշա խոստացած է չարեաց դարման տանիլ և երեք վաշտ կանոնաւոր զօրք համախմբեր է բարեկարգութեան պահպանման համար։

Աւասիկ յունիս ամսոյ մէջ մայրաքաղաքս եկող և մայրաքաղաքէս մեկնող ուղեւորաց վիճակագիր։

Սեւ ծովէն եկող շոգենաւներով Կ. Պոլիս հասած են 6,287 ուղեւորք եւ ատոր Սեւ ծով դնացած են 4,961 ուղեւորք։

Միջերկրականէն եկած են 7,490 ուղեւորք և Միջերկրական դնացած են 6,653 ուղեւորք։

Մխարոտի գիները բարձրանալէն ի վեր Բէյթի հանոյթն 100ին 4–5 ընդարում մ'ունեցեր են։

Բէյթի պաշտօնեայները լուր կը տարածեն եղեր թէ բոլոր այս անտեղութեանց պատճառը՝ նախորդ տնօրէն Գ. Լէնկի յամառութիւնն և գործի տէր մարդ չը լինին եղած է։

Թ-ոյնէ զայս յիշելէ յետոյ, կըսէ թէ քանի որ Բէյթին վարչական մարմին մ'ունէր և քանի որ Գ. Լէնկ տեսն պարագայի մէջ նոյն մարմնոյ գործակցութեամբ կը գործէր, արդարութիւն չէ բոլոր պատասխանատուութիւնն ա նոր վերագրել։

Եթէ կայ պաշտօնեայ մը որ Բէյթի գործոց բարեկարգութեան համար առաջարկ մը ներկայած կամ ծրագիր մը մատուցած է, պէտք է երեւան ելնէ և յայտարարէ թէ անոնք նկատողութեան չեն առնուած։ Հակառակ պարագային մէջ, պատասխանատուութիւնը վարչական մարմնոյ ամբողջութեան վրայ կը ծանրանայ։

Անգլիական ընդհ. հիւպատոս և դատաւոր Պ. Թատուսէթ վաղը Լոնտրա կ'ուղեւորի իւր մօտաւոր մէկ ազգականին մահուան առթիւ։ Ի բացակայութեան Պ. Թատուսէթի, օգնական–դատաւոր Պ. Թարլին պիտի փոխանորդէ նմա առ ժամապէս։

Քանի մը դաւառներէ հետեւեալ տեղեկութիւնը հաղորդուած են առեւտրական շարժմանց վրայ։

Լ-ոյ-ն։— Այծու մորթի վաճառումն սկսելուն, առաջին երկու շաբթուան մէջ ծախսուած է 23,600 օխա, մինչ անցեալ տարի, միևնոյն միջոցին, վաճառուած էր 38,500 օխա։ Այս առեւտրոյ բացուելէն ի վեր, ընդ ամենը վաճառուած է 261,000 օխա այծու մորթ, որոյ գինը 14էն 16 ղրուշ է, ըստ տեսակին։

Մ-ոյնէ։— Ափիոնը կոկսի բերուիլ գաւառիս ներսերէն։ Այժմ հրապարակին վրայ 3,000 օխա միայն կայ։ Վաճառողք օգուտ կը քաղեն ապրանաց նուազութենէն, մեծ չափեր արտադրելու համար։

Ֆ-ոյ-ն։— Դեռ 4,500 օխա ափիոնի գործ միայն եղած է։ Հրապարակի վրայ գնողներ կան, բայց վաճառողք 115 և 125 կը պահանջեն։

Դերմանական Հնդկէրէնէ գործաւորական ընկերութեան սրահն այս կիրակի առաւօտեան դէմ հրոյ ճարակ եղաւ։ Դիշերն հանդէս կատարուած էր հոն և հանդիսականաց մեկնելէն յետոյ, անզգուշութեամբ վառ մնացած կանթեղ մը չջրելով, կարասիներն սկսած էին բռնկիլ։ Հազիւ քանի մը ժամ յետոյ, երբ բոցերը պատուհաններէն դուրս կը ցայտէին, դրացիք տեսնելով, օգնութեան փութացին և ապահովագրական ընկերութեանց գործակալք համեմատով դուռներք խորտակելու։ Փիլ վերջը չէնքը մխիթար դարձաւ առանց բան մ'աղատուելու։ Ընկերութիւնն իւր 25րդ տարեդարձը տօնելու համար մեծամեծ պատարաստութիւններ կատարած լինելով առջի դիշերը, ՀԱՍ աւելի եւս մեծ է։ Բազմաթիւ ձեռագիր հաւաքածոյք և կարեւոր թուղթեր այրած են, յորս կը յիշուի Պիզմարք իշխանին մէկ ինքնագիր նամակը։ Երէկ, կէս օրին, փրատակաց ներքեւէն կարելի եղած է հանել ընկերութեան դրամարկղն ուր բանի մը ձեռք դպցուած չէր։

Հնդկէրէնէ ընկերութեան այրած չէնքը 400 ոսկւոյ փոխարէն ապահովագրուած էր։ սակայն հաշուոյ մէջ չեն կարասիներք և մանաւանդ թանգարանն որ 200 ոսկւոյ արժողութեամբ գրքեր կը պարունակէր։

Երէկ, ժամը 8ին միջոցները, Մախսուսէի Շահէրէ անուն շոգենաւուն ատաղձագործք Սինոպլը Հասան՝ նաւուն գլխի մթերանոցն ելած պահուն, երբ սանգուխին առաջին աստիճանին վրայ կը դնէր ոտքը, հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով վար ինկաւ և ծնօտն ուսկրաւորները ջախջախուեցան։

Խեղճ մարդն հիւանդանոց փոխադրուեցաւ և անյուսալի վիճակի մէջ է։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՄԵՐ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՆՍ

Ա, յ- ---

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԲՈՒՍԻԱ

Լոնտոն 27 յուլիս

Մ-ոյնէ Բ-ոյ զայրոյթ կը յայտնէ Ռուսիոյ հետեւած ուղղութեան համար։ Կ'ըսէ թէ Անգլիա պարտի որոշում մը տալ և ցուցնել իւր զօրութիւնը։

Տեղէ Նէ-ն կ'ըսէ թէ Սալիսպուրի մարքիզն առաջարկած է Ռուսիոյ ետքաշել իւր զօրքերը Զուլֆիքարի յառաջապահ դիրքերէն։ առ այս պիտի հաւանի Ռուսիա, կ'ըսէ նոյն թերթը, պայմանաւ որ Աֆղանք չը դրաւեն այդ դիրքերը։

ՄԵՂՀԻՆ ՍՏՈՒԳԱՊԵՍ ՄԵՌԱՆ Է

Գահիրէ, 27 յուլիս

Կրէնֆել զօրավարին մէկ հեռագիրը կը հաստատէ Մէհտիին մահուան լուրն, և կը յարէ թէ Ապուսատա Խալիֆան յաջողած է Մէհտիին։

ԱՂԷՏ Ի ՉԱԹԱՄ

Լոնտրա, 27 յուլիս

Երէկ, ի Չաթամ, նաւամատոյցի մը վերայ սրած մը տեղի ունենալով, 33 հոգի ջուրն ինկան։ զոհերը բազմաթիւ են։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼԵԱՍԹԷՐԻ

Ֆէս ֆապրիգայի Հիմայունի խլուն շուրջը մուգարքերէ վէ խիթիսաղ օլունան նիմանէլէրինէ թէվֆիգէն միւպարեա օլունմագ վէ Ֆէս ֆապրիգասընա թէսիմ օլունմագ չարթը իլէ պաքերրէ մէվզրլի միւնազասայա գօնուլան իւզ պին գրյէլի ճէտիտ մրգատրը քիրլու գրրգամ՝ Խարինէ եուխպրաբնէն պէհէր գրյէլի ճէտիտի ալթը դրուշ ինիրմի իւչ փարայա թափի էօհտանինտէ օլուսա, թէմիզը բումինին օն եէտինճի չարչէնպիհ կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնազասասը պիլիճրա մէզբիւր կիւնտէ գարարը գամիսի վիրիլէճէկինտէն իհա իլ՝ մէկէ թալիպ վէ օնսէքիրլինճի փէնճէչնպիհ կիւնի երուզսէ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ պուլունանարրն մաղամը սէրասկէրի լէվազիմոթը ումմիմիէ տայրէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

15 թէմմուզ 1301 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼԵԱՍԹԷՐԻ

Նիզամիէ թմանիէ իտարէսի իլուն լիւզումը օլուսա միւպայեասը միւնազասայա գօնուլան օթուզ պին քիլէ ճէտիտ եումուշադ պուլուսայն իշպու թէմուզը բումինին օն եէտինճի չարչէնպիհ կիւնի պիլ միւնազասա գասարը գամիսի վիրիլէճէկինտէն վէ օն սէքիզինճի փէնչէմպիհ կիւնիւ տասի թէքարրիւր իտէն ֆիյաթընտան եիւղատէ պէշ թէնզիլի գապալ իտիլէճէկինտէն իհայա թարիպ օլանարրն մաղամը Սէրասկէրի լէվազիմոթը ումմիմիէ տայրէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

15 թէմմուզ 1301 1—3

ԳՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՆԱԹԻՈՍ ՊՈՐՍԱ

Պարսիա, 16 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԱՆՑՔՈՎ

Օսմանեան Քոնսոլիտ

		Դահեկան
Երէկ Երկու գոց.	(Մնաց. D. Ուշ.	17 35 1/2
Պօրտսին գոցուելէն վերջ	»	17 35
Բեռայի մէջ	»	— —
Աւաւտան բացուեցաւ	»	17 35
Բարձրագոյն գին	»	17 35
Նուազագոյն »	»	17 34
Կէս օրին	»	17 34
Փոխառութիւն 1858) 1862)	Ա. Սերի	Գ. Կ. Ա. Ո. 31 25
» 1860) 1863) 1872)	Բ. »	» » » 18
» 1865) 1869) 1873)	Գ. »	» » » 17 24

Ինչիֆիէ Եգիպտական

Երէկ երկու գոց.	73
Յետ առաւտ բացուեցաւ Գ. Կ.	72 35
Կէս օրին	72 35

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա, 27 Յուլիս, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Ինգլ. քոնսոլիտ		99 9/16
Սուեզ. »	Սերի Գ. բացուեցաւ	16 1/4
» »	» գոցուեցաւ	16 1/4
» »	» Ա.	31 1/2
» »	» Բ.	18
» »	» Գ.	16 1/2
Օթոման 1874		—
Փոխառութիւն 1877		81 1/2
Պանք Օթոման	գոցուն կարգ	14
Ռուսական փոխառ. 1873		92 1/2
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)		65 3/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)		86 3/8
Տարա Սանիէ		62 1/2
Տօմանիալ (փոխառ. Բոչիրտ)		84 1/4
Հունգարական պապատաթուղթ 4 0/0		— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		— —

Վիէննա, 27 Յուլիս, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125 25
Օսմանեան երկաթուղի	20 50

ՀԱՐՑԱՓԵՆՈՒԹԻՒՆԵՐ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻՐՈՆԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Դպրոցասէր Տիրոնացոց Ընկերութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել թէ իւր վարժարանի սանուհեաց Ե. տարւոյ հարցաքննութիւնք տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ չորեքշաբթի, յուլիս 17է սկսեալ, և պիտի տեւեն մինչեւ ուրբաթ, յուլիս 19, ըստ յետագայ կարգացոյցի.

Յուլիս 17, Դշ. Հայերէն Գ. Բնագիտութիւն Դ. Կենդանաբանութիւն Դ. Աշխարհագրութիւն Բ. Թուաբանութիւն Դ. Պատմութիւն Դ. Աստղաբանութիւն Գ.

Յուլիսի 18. Եշ. Հայերէն Բ. Գաղղ. Գ. Պատմութիւն Գ. Կրօնագիտութիւն Գ. Դ. Աշխարհագրութիւն Բ. Թուաբան. Բ.

Յուլիսի 19 Ուր. Գաղղ. Դ. Հայերէն Դ. Պատմութիւն Դ. Աշխարհագր. Դ. Թուաբանութիւն Դ.—Քննութիւնք կ'սկսին առաւօտեան ժամը մէկ ու կէսին (ըստ Թրքաց) և կը տեւեն մինչեւ ցժամ տասն, կէս օրերուն մէկ ու կէս ժամ դադար լինելով։

Արդ, կը խնդրենք որ ազնիւ Ազգայինք և Ազնուական Անդամուհի Տիկնայք բարեհաճին իւրեանց ներկայութեամբ պատուել վարժարանիս հարցաքննութիւնք և այսու խրախուսել զսանուհիս, որք վասն կը մութանք կանխաւ մատուցանել ուր շնորհակալաց հաւատն։

Ի դիմաց Գործ. ժողովոյ

Դպրոց. Տիրոնացոց Ընկերութեան

Տնօրէնուհի վարժարանին Ատենապետ

Ն. Սիմոնեան Զ. Ս. Ֆըլոնդրեան

, 3 Յուլիս 1885, Օրթաքէօյ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԵՐ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ԶՄԻՌՆԻՈՒ, 10 Յուլիս.

Անցոյս 7ին կիրակի օր տեղի ունեցաւ բազաքիս ազգային երկսեռ վարժարանաց տարեկան հանդէսն Մեսրոպեան վարժարանի ընդարձակ պարտիզին մէջ։ Միջօրէի ժամը 2ին սրանց և կանանց խուռն բազմութիւն մը սկսաւ դիմել ի հանդիսավայրն. դպրոցի դուռն զարդարուած էր դալարագեղ ոստերով։ Թատերաբեմին ճակատը կը փայլէր մեր Օգոստ. Սուլթան Համիտ Բ. Կայսեր կենդանագիրն ծաղկեայ չքեղ պսակի մը մէջ՝ որոյ երկու կողերն կը ծածանէին օսմանեան դրօշակներ։ Հանդիսին կը նախագահէր քաղաքիս Առաջնորդ Ամեն. Տ. Մելքիսեդեկ Արքեպս. Յարգելի Ազգ. Վարչութեան զանազան մարմնոց անդամներն։ Հանդէսը բացուեցաւ հայերէն հառոյզ մը զոր կարդաց ի դիմաց Մեսրոպեան սանուց՝ բարձրագոյն կարգի աշակերտներէն Պ. Հրանտ Մատուրեան։ Սոյն ճառէն անմիջապէս յետոյ հանդիսավարը մնաս. քաղաքիս Վսեմ. կուսակալ Հաճի Նազիմ փաշան, որ յատկապէս հրաւիրուած էր Ուսումն. խորհրդոյ կողմէն, իւր հետն ունենալով Մաղնիսայի մեծատարրդի անուանի Սիւրուրի էֆենտին, գլխաւորական գբլուխ Սարիհ փաշան, ոստիկանապետ Նշրէֆ փաշան, Ասլանի միւֆէթթիշին, արտաքին յարաբերութեանց տեսուչ Արմենակ էֆենտին եւ եւ. Ժողովրդոյն ընտիր նուագախումբն որ յատկապէս վարձուած էր, Ն-ոյնդ-ոյնի մ-ոյտով մ'ողջունեց Վսեմ. կուսակալն և իւր բարձր հետեւորդաց զալուստը։ Սմեն. Ս. Առաջնորդը խիստ սիրալիր կերպով ընդունեց բարձր. հանդիսականներն և իւրաքանչիւրն իրենց պատշաճ տեղը բազմելու հրաւիրեց։

Հետզհետէ խոնող բազմութեան վրայ, հանդիսավարն երթալով նեղ կը դար, մանաւանդ դեղեցիկ սեռի մեծ բազմութիւն մը, իւր պերճ արուեստով, հանդիսականաց թուոյն հետ՝ հանդիսին փայլն ու շքեղը կ'աւելցնէր։

Վսեմ. կուսակալին գալստեան առթիւ Մեսրոպեան սաներէն Պ. Ստեփան

Հափշտէ մարը. միւս կողմէն թատերական դիմացը գտնուող սրահին մէջ Հռիփսիմեան սանուհիք՝ դաշնաւորի ձայնակցութեամբ երգեցին Վեհ. Սուլթանի անուան նուիրեալ Շնորհաւոր ոտանաւորը։ Ապա Հռիփսիմեան աշակերտուհիներէն 5 օրիորդ Ֆրանսերէն լեզուաւ փոքրիկ տրամախօսութիւն մ՚ըրին որ հանդիսականաց հաճութեան և ծափահարութեանն արժանացաւ. սոյն տրամախօսութենէն ետքը փոքրիկ և սիրուն աղջիկ մը՝ Օր. Պէրկամըեան՝ փոքրիկ ոտանաւոր մ՚արտասանեց՝ այնքան բնական և շնորհալի շարժուձեւերով որ բոլոր ներկայ եղողներուն զարմանքն և ծիծաղը շարժեց։ Յետոյ երկու օրիորդներ Աղաթ և Մարիկ ոտանաւորն արտասանեցին յոյժ բնական կերպիւ։ Մէն մի դաղարի միջոցին՝ մերթ նուագախումբն և մերթ Հռիփսիմեան սանուհիք կ՚երգէին ընտիր եղանակներ և ազգային ոգեւորիչ երգեր։

Հնչակ ուրեմն Մեսրոպեան վարժարանի բարձրագոյն կարգի աշակերտներն ներկայացուցին երկու արարուածով խիստ հրահանդիչ և ծիծաղաշարժ անիպալ թատերախաղ մը, հեղինակութիւն Մեծ. Մամուրեան էֆէնտիի, Տիրայր կամ Դեր մարդ անուն, և խիստ մեծ յաջողութեամբ կատարեցին իրենց դերերն և ստէպ բուռն ծափահարութեան արժանացան։ Թատերախաղէն յետոյ Հռիփսիմեան սանուհիներէն օրիորդ Մերսեռէս Զէյրեանկէսեան մի Ֆրանսերէն և օրիորդ Մարի Տամլաճեան մի հայերէն ճառ կարդացին, ապա վարժարանց տնօրէն Մամուրեան էֆէնտի թատերաբեմն ելնելով հակիրճ կերպիւ շնորհակալութիւն յայտնեց առ Վեհ. Հաճի Նաշիտ փաշա և այն ամէն կրթասէր հանդիսականաց որք իրենց ներկայութեամբ պատուած էին նոյն աւուր դպրոցական հանդէսն, և միանգամայն երկար և բարեբաստիկ օրեր մաղթեց Օգոստ. Սուլթանին թանկագին կենաց. այս բարեմաղթութեան յաջորդեց հանդիսականաց միահամուռ ծափահարութիւն։ Ի վերջոյ մինչդեռ հանդիսականաց ընտրեալ մասին ձիւնախառն լեռնի օդարան կը մեծարուէր, Մեսրոպեան սանուհք նուագարանաց ներդաշնակ ձայնակցութեամբ սկսան մարմնամարզական խիստ յաջող փորձեր կատարել։

Այս փորձերէն յետոյ, Վեհ. կուսակալն և այլ բարձրատիճան հանդիսականք Սրբազան Առաջնորդին առաջնորդութեամբ գնացին դպրոցին դրան առջեւի պարտէզն ուր մեծ սեղանի մը վրայ պարզուած էին Հռիփսիմեան սանուհեաց գեղեցիկ և նրբաճաշակ գործերն, որք՝ շնորհիւ Հոգատար ընկերութեան և ազնուափայլ խնամակալուհեաց անդուլ ջանից ու խնամց՝ ակներեւ ցոյց կը տանին աշակերտուհեաց յառաջդիմութիւնն ձեռագործական դարձի մէջ։ Վեհ. կուսակալը մի քանի մեծարժէք նիւթեր դնեց և իւր գոհունակութիւնը յայտնելէ յետոյ հրաժեշտ տուաւ Սրբազան Առաջնորդ Հօր ըսելով — «Այս տարի բոլոր ազգաց և մասնաւոր դպրոցներու հանդիսից հրաւիրուած էի, շնորհակալ եմ, տեղ մը չգացի, բայց Ձեզի եկայ» — և մեկնեցաւ իւր բարձր ուղեկցաց հետ։ Միւս կողմէն հանդիսականք եւս հետզհետէ խուռեցան սեղանի շուրջն և իւրաքանչիւրն ըստ չափու կարողութեան քաջալերեցին սանուհեաց աշխատութիւնն իրենց նիւթական նպաստով։ Օրն տարաժամած լինելով՝ հանդիսականք հետզհետէ սկսան մեկնիլ իրենց հետ տանելով նոյն հանդիսաւոր օրուան քաղցր յիշատակն։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ԽԱՄՈՒՌԻ ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՐԱՖՖԻ

1600–1827

ԺԵ.

Մելիքներու այնքան դիւցազնութիւնք կը փոխարինուէին շարունակ դաւաճանութեամբ և սակայն տակաւին Ղարապաղ չէր մտնուած յուսահատութեան. ապագայի հաւատքը միշտ կենդանի էր ամէն սրտերու մէջ. ԺԹրդ դարու վերջերն այդ հաւատքն իրականութիւն ստանալու կերպարանք զգեցաւ պահ մը, և աշխարհիս ամէն կողմի Հայերը ցնցեցան. Բայց ինչպէս Մելիք-Շահնազար մը իւր հայրենեաց կործանումն հայթայթեց դաւաճանելով միւս հայրենանուէր մելիքներու դէմ, այսպէս ալ գտնուեցաւ կաթողիկոս մը որ մահացու հարուած մը տուաւ այն մեծ խորհրդոյն որուն իրականացման կը դիմէին մելիքներն, դրամատէրներն և եկեղեցականութիւնը։ Այդ յուսոյ ոտրութեան աւուրց պատմութիւնները լաւ իմաստառնելու համար պէտք է ծանօթանալ Ղարապաղի երկու կաթողիկոսութեանց պատմութեան հետ։

Ի բաց առեալ Էջմիածինն Հայք ունէին այն միջոցին երկու կաթողիկոսութիւններ ևս. մին Երից-Մանկանց վանքի կաթողիկոս էր, միւսը Դանձասարի։ Երից-Մանկանց վանքի կաթողիկոսը դաշնակից էր Մելիք-Շահնազարի կուսակցութեան, Իպրահիմ խանի և ամէն օտարազգիներու։ Դանձասարի կաթողիկոսը միացած էր ազգային կուսակցութեան։

Դանձասարի կաթողիկոսութիւնը շարունակութիւնն էր Ագուանից կաթողիկոսութեան որ սկսած էր Լուսաւորիչի թոռ Գրիգորիսով և շարունակեց տասնեհինգ դար, մինչ 1828 թուականը։ Բայց կաթողիկոսութեան ներկայացուցիչը կը նուաէին Ագուանից աշխարհի զանազան վանքերն. այն ժամանակներն յորում մելիքութիւնները նոր ոյժ ստացած, նոր դիտաւորութեանց իրագործման հետամուտ էին, այդ կաթողիկոսութեան աթոռանիստ վանքն եղաւ Խաչէն գաւառի Դանձասարի վանքն։

Խաչէն գաւառը ժառանգութիւն էր Հասան-Ջալալեան իշխաններու. կաթողիկոսներն էին նաև այդ տոհմէն. և այսպէս քահանայապետութիւն և մարմնաւոր իշխանութիւն կը կեդրոնային միևնոյն տոհմի ներկայացուցիչներու ձեռաց մէջ։

Բայց 1650 թուին մի քահանայի որդի Սիմոն անուն յայտնեցաւ հիմնել Մռաւ լեռան մէջ ի Ճորեբէն միոյն մէջ մի վանք Երից Մանկանց անուամբ և եղաւ այդ վանքի կաթողիկոս։ Այդ կաթողիկոսութիւն եղաւ մի հակառակ կաթողիկոսութիւն Ագուանից վաղեմի կաթողիկոսարանին։ Միմեանց հակառակ այդ երկու կաթողիկոսարանները կանգնած էին միմեանց հանդէպ, ոչ աւելի քան 24 ժամ ճանապարհի հեռաւորութեամբ, առաջինը Խաչէնի գաւառին, երկրորդը Ջրաբերդի գաւառին մէջ։

Երից Մանկանց վանքի հակաթոռ կաթողիկոսութիւնը տեւեց մինչեւ 1800 թուական։ Այդ ժամանակամիջոցին զարթած էին Ղարապաղի մելիքներու բարձր ձգտումները, այդ ժամանակամիջոցին ամէն ի զուր վատնուած բոպէ մեծ կորուստ էր Հայոց համար. երբ Ղարապաղի հայը կը հսկէր իւր արիւնն, ի՞նչ կ՚ընէին կաթողիկոսները։—Կաթողիկոսները զբաղած էին կռիւներով, միմեանց վրայ գանգատներ բերելով, միմեանց ձեռքերէ վիճակներ խլելով։

«Մեր պատմութեան մէջ սակաւ չէ այն տխուր երեւոյթների թիւը, որ ամէն անգամ, երբ ծագել է մի որ և իցէ ազգային կարեւոր հարց, ամէն անգամ, երբ հայրենիքը տագնապի մէջ է գտնվել, ամէն անգամ, երբ ժողովրդի բարօրութեան համար մխիթարական երեւոյթներ են նշմարել,— մի իսօքով, ամէն մի բախտաւոր և դժբախտ րոպէներում, երբ ժողովրդի ուշադրութիւնը լարված է եղել դէպի իր գրութիւնը,—յանկարծ ծագել են կրօնական կամ եկեղեցական վէճեր։ Ժողովուրդը թողել է իր կենսական հարցերը և զբաղվել է այդ վէճերով։»

Զենք կարող հերքել որ կաթողիկոսներու մէջ կային և օրինաւոր մարդիկ, ինչպէս Եսային և Ներսէսը, որոնք միացած մելիքներու հետ, կը գործէին միասին և միահոգի։ Բայց մի լաւ կաթողիկոսի շինածը, կ՚ոչնչացնէին միւս անպիտանները. ինչպէս պիտի տեսնենք յետոյ։

Երբ Իպրահիմ խան յաջորդեց Փանահ խանին, մի և նոյն տարուան մէջ (1762) վախճանեցաւ Դանձակի մէջ Երից Մանկանց Ներսէս կաթողիկոսը։ Դարձեալ մի և նոյն տարուան մէջ Ղարապաղի մելիքներն օծել տուին Յովհաննէսը կաթողիկոս Դանձասարի վանքին։

Նոյն միջոցին երբ Յովհաննէս օծուեցաւ կաթողիկոս Դանձասարի, Դանձակի Հայերն, օգնութեամբ տեղային պարսիկ խանի, օծել տուին Իսրայէլ episkopոսը կաթողիկոս Երից Մանկանց վանքի անունով։

Հակառակութիւնք երկար տեւեցին կաթողիկոսներու մէջ։ Մելիքները դիմեցին էջմիածին, բայց սա աւելի խառնեց գործը։ Խռովութիւնները վերջացան այնու որ Յովհաննէսը ընդունուեցաւ որպէս օրինաւոր աթոռակալ Դանձասարի, իսկ Իսրայէլը մնաց ի Դանձակ որպէս նորա հակաթոռ։ Իսրայէլ համարձակութիւն չունեցաւ մինչեւ իսկ գալ Երից Մանկանց վանքն, որոյ անունով օծուած էր։ Այդ վիրաւորանքը շատ ծանր եկած էր իւր սրտին, և կ՚որոնէր մի յարմար առիթ որ կարենայ վրէժխնդիր լինել իւր հակառակորդէն, Յովհաննէս կաթողիկոսէ։

Դիբաղդաբար դտաւ այդ առիթն և վրէժխնդիր կաթողիկոսն սպանել տուաւ ոչ միայն Յովհաննէս կաթողիկոսն, այլ և այն մեծ գործը զոր կ՚ըստեղծէին Ղարապաղի մելիքները։

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՇՕՐԷՆՇԱՒՈՒԷՐ

Ոչ պիտի գովիմ զՇօրէնշաւէր և ոչ պիտի պարսաւեմ զՇօրէնշաւէր, այլ պարզապէս պիտի կենսագրեմ այնպիսի մարդ մը որ տեսակին մէջ մէկ հատիկ է, որու կեանքը ճանչնալ անհրաժեշտ է փիլիսոփայական տեսութեանցը տեղեկանալու համար, և որու անունը շատ աւելի լուռած է քան ճանչցուած։

Արդարեւ մութ և սեւ ամպերու մէջէն հպիւռ նշմարուած ատպի մը կը նմանի այս տարօրինակ մարդուն երեւելն. և յոռետեսից թաքաւորն իւր հպատակներէն անդամ հազիւ ճանչցուած է։

1788ին Տանցիկի մէջ ընտանիք մը կար, ամբողջ խենդերէ բաղկացեալ և նոյն տարուոյ փետրուար 22ին այս ընտանեաց մէջ ծնաւ Առթիւռ Շօրէնշաւէր։

Հօրը կողմանէ, մեծ մարը պարզապէս խենդ էր. հօրեղբայրներէն մին տխմար էր, միւսն կէս յիմար և հայրն ալ յիմարութեան մէկ ժամուն անձնասպան եղաւ։

Մօրը կողմանէ թէպէտ բացորոշ խենդեր չկային, սակայն մեծ հայրէն այնքան բարկացուտ և դիւրագրգիռ բնաւորութիւն ունէր որ երբ զայրանար տանը մէջէն ամէնքը փախուստ կուտային, մինչեւ իսկ շունն և կատուն։

Եւ այս խենդերու, յիմարներու, բարկացուտներու բաղադրութիւնն, Առթիւռ Շօրէնշաւէր եղաւ, որ իրեն տարօրինակ բնաւորութեամբն հանդերձ հանճար մը ըստուերու կը մատնուայ։

Այսպէս է բնութեան օրէնքը։ շատ խելացին և շատ խենդը զիրար կը շօշափեն։ երբ կը տեսնէք արթուն, սրամիտ, խելացի և աշխատասէր տղայ մը, լաւ ուշադիր եղիք և պիտի համոզուիք թէ նա աւելի են, թեպէտ է Ազգ. Հիւանդանոց տարուելու քան ուրիշ մը մէջտեղ կարողութեան տէր։ Նոյն իսկ Շօրէնշաւէրի խօսքն է թէ՝

«Կարծեմ հանճար և յիմարութիւն, թէպէտեւ յոյժ տարբեր, սակայն շատ աւելի մօտ են իրարու քան հանճար և ուղիղ դատողութիւն և կամ խենդ ու անասուն»։

Հէնրիշ-Ֆլորիս Շօրէնշաւէր, հայր Երեւելի յոռետեսին և Նորա կինն հրանատցի էին և ոչ գերմանցի, ինչպէս կը կարծուի։ և Շօրէնշաւէր ամէն ջանք կ՚ընէր որ տարածուի թէ ինք գերմանցի չէր, ինչու որ յոռետեսութեան սկզմանքը կ՚ատէր ընդհանրապէս համայն մարդկութիւնը և մասնաւորապէս կիներն, հրեայներն ու փիլիսոփայութեան դասատուներն և ասոնցմէ վերջ գերմանական ազգն։

Շօրէնշաւէր կիները կ՚ատէր, սաստիկ կ՚ատէր և այնքան վարենաբար կ՚ատէր որ և ոչ իսկ իւր մայրն կը խնայէր այս ատելութեան դգացումն չկարենալով զսպել։ Եւ ինչո՞ւ։

Որովհետեւ մարդկութիւնը չարութեանց, մոլութեանց, ոճիրներու, ամէն տեսակ յոռի բնաւորութեանց հաւաքածոյ մը ըլլալով ամէն ինչ որ կը նպաստէ անոր զարգացման պէտք է անարգուի և կինը որ իւր հրապոյրներովն կը նպաստէ մարդկութեան սոսկալի ցեղին շարունակութեան, յանցաւոր է և խոր ատելութեան արժանի։

Եւ շարունակելով իւր պատճառաբանութիւնը, և ընդունելով իւր անփոփոխ կանոն թէ միշտ զաւակը մօրը խելքը կ՚ստանայ և հօրը բնաւորութիւնը, ապա ուրեմն այն ամուսնութիւնք որք երկու երիտասարդաց զիրար ընտրելովն կը կատարուին և ընտանեկան շահերու և պատշաճութեանց օրէնքներու կապերէն զերծ են, այն ամուսնութիւնքը լաւագոյն տեսակ զաւակներ կ՚արտադրեն։

Յոռետեսին այն ցուրտ դատողութեան ջերմ եռանդացութիւնը, բոլորովին զուրկ ըզգացումներէ և սիրահարական կրքմակցական դատողութենէ և կատարելապէս ընդունելի է լաւատեսներու համար։

Ըստ Շօրէնշաւէրի ցեղին, պահպանողութեան ոգին երիտասարդութեան դգացմանց կը հրամայէ անդգայաբար լաւագոյն զաւակներ արտադրելու յարմար ընտրութիւն մ՚ընելու համար և երբ բնութեան փոխադարձ համակրութիւն կոչուած այն պահպանողական զօրութեամբ, որ կանէն ու դատողութենէն անկախ է երկու պատանիներ իրարու հանդիպելով ձգողական անդիմադրելի մղում մը կ՚զգան միասին ապրելու, յոռետեսն կ՚ըսէ ինքներուն. Ահա՛ատելք ցեղին տեսակը պիտի ազնուացնեն։

Զարմանալի է որ Շօրէնշաւէրի նման պաղարիւն եւ մարդկութեան թշնամի մը գայ յանգի այնպիսի համոյսան մը զոր Ա-ը-Ոշ և Թարպարդելը կարդացողները շատ բնական կը գտնեն։ Բայց չէ՞ղինք մեր կենսագրութենէն. արդ էն Շօրէնշաւէր որ մարդկութեան այնքան հայհոյած է, թերեւս դերեզմանին մէջէն լինած ալ հայհոյէ այս տարօրինակ բաղադրութեանս համար։

Սակայն սա իրաւ է որ Շօրէնշաւէր իւր տեսութեան գործնականին ժամերով ուզեց գիտնալ թէ ինչ խելքի տէր էր մայրն որ իրեն խելքը չինեց եւ թէ ինչ բնաւորութեան տէր էր հայրն որ իրեն բնաւորութիւնը կազմեց։

Հայրն Շօրէնշաւէր յաղթանդամ էր, ոգեղ և խուլ, բուռն և յամառ, քաջ և համարձակ։ Գործէ լաւ կը հասկնար և վճռականութեամբ հարստացած էր։ Ըստ տեսութեան, իրեն յոռի բնաւորութիւնը, յամառութիւնը և համարձակութիւնը որդւոյն հաղորդեց, ականջի հիւանդութիւնն ալ չզլացաւ, բայց քաջասրտութիւնն իրեն պահեց։ Առթիւռ Շօրէնշաւէր վախտուութեան տիպար մ՚էր։

Հայրն Շօրէնշաւէր սիրահարած և այն պատճառաւ ամուսնացած էր Յօհաննա Թրբոդիէնէր օրիորդին հետ, թէպէտ այս վերջինն միայն պատշաճութեամբ հաճութիւն տուած էր ամուսնութեան։ Այս կէտը մեծ կարեւորութիւն ունէր որդւոյն համար, ինչու որ իւր բնութեան անպարմար կողմերը կրնար մեկնել։

Արդէն խորէն համոզուած էր թէ հայրը սխալ մը գործած էր գինքը չսիրող աղջիկ մը ի կնութեան առնելով. բայց վերջապէս, ի՞նչպէս գտապարտել։ Իւր տեսութեանց համաձայն երկու կողմանէ փոխադարձաբար համակրող երիտասարդք յաջող պայմաններով ամուսնութիւն կրնան կատարել. սակայն երբ պատանին զօրէորդ կուզէ և նա փոխադարձ բան մը չգտար, որո՞ւ հաւատայ, որո՞ւ իրաւունք տալ, ցեղին պահպանութեան ոգին որո՞ւ կատակ կ՚ընէ։

Յօհաննա լաւ կազմ ունէր եւ շնորհալի դէմք, կրթեալ էր, ուսեալ էր եւ ընկերութեան մէջ գիտէր խօսիլ։ Վիպասանութիւնք, կենսագրութիւնք, ուղեւորութիւնք եւ քսան հատոր գրած է։ Վերջապէս խելացի կին մ՚էր, ոչ շատ զգայուն. պաղարեամբ կը դիտէր և կը քննէր զաշխարհ։ Եւ տղան երբէց չսիրեց զնա. թէ՝ սկզբամբ և թէ՝ որովհետեւ կին մը որ գրագէտ էր և մխիթար, երիցս կին էր իրեն համար և հետեւաբար երիցս ատելի։

Արթիւռ քոյր մ՚ունէր, Ատէլ։ Քոյրն ալ չսիրեց և միշտ հեռու ապրեցաւ նա մանաւանդ երբ դրամական ձախորդութեամբ մայրն ու քոյրը անկարող էին իրեն օգնելու։

Արթուռ պատանեկան հասակէն սկսաւ ճանրորդել, Ֆրանսա և Անգլիա շրջեցաւ և կեանքը օրինակներու վրայ տեսաւ, ինչպէս ինք կ՚ըսէր, և ոչ այլ տղայոց նման դասագրքին վրայ։ Այդ տարօրինակ մարդը նախ փափագ զգաց եւ ուսաւ այնպէսի բաներ որք միւսներ բանաստեղծի մը, կամ չափազանց զգայուն արարածներու կը յարմարին։ Սրինգ, երգ, պար, գծագրութիւն, զինավարժութիւն և ձի հեծնալ ուսաւ և ոչ այլ ինչ։ Ինչպէս գեղեցկին ճաշակը կրնար ուսնանալ այնպիսի մարդ մը որ գեղեցիկ սեռին բացարձակ կը հայհոյէր։

Արդէն վախ չունէր որ գտնուի աղջիկ որ ինքնաբերաբար զինքն հրապուրէ։ Կարճահասակ և կորաձեւ էր, թէպէտ ճարպիկ և արագաշարժ։ Կը կարծէր թէ արագ շարժիւն սուր խելքի նշան է և կը հաւատար թէ գանգաղաշարժ մէկը հոգւով եւ մարմնով դանդաղաշարժ է, թէ եռեւէն նայելով քաղուածքէն եւ շարժուածքէն մարդու մը բնաւորութիւնը կրնայ որոշիլ։ Դէմքի գծերու եւ խելքի յարաբերութեանց եւս կը հաւատար եւ կ՚ուսումնասիրէր իւր դէմքէն թէ գո՞հ էր թէ դժգոհ։ Վերի կէսը գոլելի կը նկատէր, վարի կէսը յոյժ պարսաւելի։ Եւ հետեւապար որքան հաճոյ էր իրեն մտաւորական կազմը, այնքան անհաճոյ կը թուէր բարոյական կազմակերպութիւնը։ Ձգակաղը արդարեւ լաւ տարածեալ էր, կապոյտ աչքերն շատ հեռու էին իրարմէ, բայց հրապոյտ ակնարկ չէր պակսեր, դէմքն լայն էր։ Երկու կողմէն մորուք թողած էր, զոր կարճ կը պահէր։ Գերմանական սաւանատեսիլ մորուքներն ահաւելի կը թուէին իրեն, որք մտացը մէջ գարեղրոյ եւ փիլիսոփայութեան դասատուաց դաղափարին կը կցուէին։ Բերանն։ ու թուշը, վերջապէս դէմքին ամբողջութիւնը այնքան եղական կերպարանք մ՚ունէին որ Շօրէնշաւէր անմիջապէս օտարաց ուշադրութիւնը կը գրաւէր։

Կամքը սակայ կը յաղթուէր ջղային գրգռութեան զօրաւոր ազդեցութենէն և մեկնելի ու անմեկնելի սարսափներ Շօրէնշաւէրի կեանքը մթագնեցին։ Զատաղանց վախտուեղաւ. 1813 ին երբ հայան Գերմանիա Ֆրանսայի դէմ կը գիմուէր, նա հրացան մը գնեց, բայց ինչպէս իւր պատմաբանը կ՚ըսէ, «ներքին մղում մը չզգաց» և գնաց հրացանով միասին գեղեցիկ ձորի մը մէջ քաշուեցաւ հեզիկ ու հանդարտ։

1831 ին նոյն արագութեամբ բոլորտին առջեւէն փաղեց։ Խուսացի մի մեծ յոռետես փիլիսոփայ, Լէօրատտի եւս նոյն բանն ըրաւ։ Արդեօք յոռետեսութեան հանգամանքներէն մին է վախնալ մահուընէ, այն ազատարար մահուընէ որով կը փրկուի մարդ անիծեալ կեանքէն։

Գուցէ դրութեանը մէկ թերութիւնն է այս։

Շօրէնշաւէր սաստիկ կը վախնար ծաղիկէն, թռթաւուն, բորոտութենէ և ամէն հիւանդութիւններէ։ Գրպանը միշտ կաշի գաւաթ մը կը պահէր որպէս զի հանդիպած գաւաթովն ջուր խմելով փոխանցական հիւանդութեան մը չենթարկուի։ Ճամբան միշտ բերանը գոց կը քալէր կապածելով թէ չըլլայ օդին հետ մնասակար նիւթեր ներս մտնեն և յայտ լիսվին իրաւունք ուներ, ինչպէս յետոյ տարի վերջ Բասթէօր հաստատեց։

Կը վախնար դատերէ, գողերէ, հրկիզութենէ, յեղափոխութենէ, թոյնէ, բարեկամներէ և իւր շուքէն Թուրն և տարտանները լեցուն քովը կախած կը ննջէր եւ 1837ին վերջ այլ եւս տան սարդագոյն յարկը ննջեց միշտ որպէս զի դիւրաւ պրծի եթէ տունը այրի։ Երբէք չհամարձակեցաւ դաստիարակ մը առաջ նստիլ, որ մի դուցէ մորուքին հետ գլուխն ալ կարէ։ Դրամը կը պահէր ծածուկ և անգտանելի անկիւններ, հին թուղթերու մէջ, կաղամարին ներքեւ և այնքան այլանդակ ու գաղտնի տեղեր որ մեռնելէն վերջ իւր կտակագիրն ի մեռին դարձեալ դժուար եղաւ պահածներն երեւան հանել։

Իւր տխուր և նեղացուցիչ բնութիւնն մանկութենէն ի վեր յայտնի էր. քանի տարեկան չկար երբ մայրն որ զաւրթութիւն և հանգստութիւն կը սիրէր, տղուն հետ ապրելէ աւելի մեծ դժբաղդութիւն չէր երազեր։

Թարգմանեմ մորը առ որդին ուղղեալ նամակաց մի քանի հատուածներն որք ամբողջ ընտանեաց կարծիքներն բացարձակ կերպիւ յայտնելու յատկութեան գրօշմը կը կրեն։

«Դու չար չես, խելք ալ ունիս, բայց անտանելի ես։ Միշտ հակառակ կը խօսիս, միշտ կը դատես, կը պարսաւես, կը քննադատես, կը վճռես, ամէն բան կառավարել կ՚ուզես, ամէն բանի կը խառնուիս, միշտ կը վիճես, ամենուրեք թերութիւններ կը գտնես բացի քու քովդ, քրոջդ և մարդ վրայ ինքզինքդ դատաւոր կը կարգես, պատգամ սնով կը խօսիս, և ոչինչի համար փոթորիկ կը յարուցանես։ Վերջին անգամ որ գիս տեսնելու եկած էիր, մեկնելէդ վերջը միայն չունչ առի։ Ալ եւս կը բաւէ, այդ կեանքը չեմ ուզեր վերսկսիլ։

«Սիրելիդ իմ Առթիւռ, իմ հանգստութեանս համար հարկ է որ գիտնամ թէ երջանիկ ես, բայց չեմ ուզեր տանատես վկայ ըլլալ։ Եթէ կ՚ուզես գալ ի Վէյմար, բարի եկար, բայց իմ տունս չպիտի բնակիս։ Ժամը մէկին կրնաս գալ ճաշի, բայց ժամը երեքէն առաջ պարտիս մեկնիլ։ Կրնաս նաև շաբաթը երկու անգամ երեկոյթներուս ներկայ ըլլալ և մեզ հետ ընթրել, սակայն երբէք չպիտի մտնաս թէ այցելութեան եկած ես և թէ ո՛չ հրամաններ տալու իրաւունք ունիս և ո՛չ ալ դիտողութիւններ ընելու։

«Երբ մեծ հացկերոյթներ տամ սիրով պիտի հրաւիրեմ զքեզ, պայմանաւ որ հրաւիրելոցս հետ չպիտի վիճաբանիս եւ որք չկարդաս ալ յարմար ընթացքն և մարդկութեան թշուառութեան վրայ։ Զամենը կը ձանձրացնես, դէշ երազներ տեսնել կուտաս ինձ և պէտք է գիտնաս թէ կը սիրեմ լաւ քնանալ։»

1813ին մօրը հետ միասին բնակիլը ձախող դաղափարն ունեցաւ։ Հաղիւ մի քանի ամիսներ կրցան կենակցիլ, այնքան սաստիկ կը վիճէին որ վերջապէս բերանացի հաղորդակցութեան դրութիւնը վերցուեցաւ եւ որոշեցին գիւանագիտաբար մի եւ նոյն տան մէջ թրթռակցիլ։

Շօրէնշաւէրի առ մայրն գրածներն կորսուած են, սակայն մօրը գրածները կը մնան եւ գաղափար կրնան տալ ամբողջին վրայ։

Ապրիլ 1814ին նա կը գրէր.

«Զքեզ չեմ վնասեր, երբէք չեմ կրնար ունենալ, և այդ ծանրագոյն պարագային համար բարկութեան ծայրագեղ ատիճանին հասնելու եմ... Մինչեւ մայիսի կէսը կամ վերջը կրնաս մնալ, մինչեւ իսկ հաճոյք պիտի զգամ քու կենալովդ։ Իսկ մի քանի ամիսներու համար չէ խօսքս և այն տանն խնդիրը կը տարբերի»։

Շօրէնշաւէր եւս գնաց ի Տրէզդեն եւ այլ եւս չտեսաւ մայրն որ մեռաւ 1838ին։

Կենակցութեան այդ անատանելի վարքը ստէպ փոխելու կարող էր Շօրէնշաւէր և եթէ ուզէր այնքան լաւ կը խօսէր և այնքան բանաստեղծութիւն ու զգացում կը դնէր խօսքերուն մէջ որ ժամերով ունկնդրել կուտար։ Բայց եթէ դիպուածով դիմացինին քթին ձեւը կամ մորուքին գոյնը անախորժ տպաւորութիւն մ՚ունէր իւր վրայ, և կամ Հէկելի մի հետեւող նշմարէր, այն տանն ո՛չ յարգել գիտէր և ո՛չ ալ ինքզինքը կը զսպէր։

Զանազան համալսարաններու մէջ գնաց աշխատեցաւ Շօրէնշաւէր և իւր գեղարուեստական թեթեւ պաշարովն չմնաց մինչեւ վերջը։ Գիտութիւնը, իրաւաբանութեան մի քանի մասերն, փիլիսոփայութիւն, մարդակազմութիւն, բնական պատմութիւն, եւ ուսումնասիրեց և ամենայն լրջութեամբ, առանց երաժշտութիւնն և գինախաղութիւնն երեսէ թողլու։ Միայն մէկ բանի մէջ չյաջողեցաւ, այն է կիներու զոր տանելվեց տարի ի զուր փորձելէ և աշխատելէ վերջ պատէն կախեց ու սրինգն առաւ և մինչեւ կենացը վերջ միշտ նուագեց։

Շօրէնշաւէր դիւրաւ անցուց քննութիւններն և ընդունեցաւ գոգիթէրի վկայագիրն, ապա հետզհետէ յօրինեց զանազան գործերն որք ի սկզբան այնքան անծանօթ մնացին որ տպագրիչն սկսաւ բողոքել։ Բայց վերջէն ստացան եւրոպական մեծ անուն։

Անկարելի է մեզ այս գործերն թուել և բացատրել այս տեղ. արդէն Շօրէնշաւէրի փիլիսոփայութիւնը մեծ դժուարութեամբ կը մեկնուի և կը հասկցուի, ինչու որ իրեն նման մտածել հարկ է և շատ քիչեր կան նորա համակարծք։ Սակայն զարմանալի է տեսնել որ մարդ մը, յոռետեսութեան յարելով, որոյ համար ամէն բան պէտք է ուրի, կործանի ինչու որ մարդկութիւնը ոնիսուելով միայն արհարհ կրնայ փրկուիլ այսպիսի մարդ մը կ՚ուզենայ այնպիսի դաղափարներ որք հիմնովին հակառակ են իւր տեսութեանց։ Զորօր։ Շօրէնշաւէր կատարելապէս նախապաշարեալ մարդ մ՚է, և սակայն Աստուծոյ գոյութեան չհաւատար։ Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ։ Եւ ա՛լ չեմ դիտեր։

Նախապաշարումն վերջին աստիճանին հասած է իւր քով։ Այս անաստուածն աստուածաբան մ՚է որքան որ կարելի է ըլլալ։

Հրաշքներու կը հաւատայ, բայց ի՞նչպէս։ հրաշքներն երկու տեսակ են իրեն համար, դիւրին հրաշքներ և դժուարին հրաշքներ։ Դժուարին հրաշքներն Ս. Գրոց մէջ գտնուածներն են։ Իսկ կը հաւատայ հոդիներու, երազներու, նախապաշարումներու, հայհոյից, դարձող սեղաններու, նոսխաներու եւ։ Կը հաւատայ թէ մեր ամենուս քով դաղտնի մարդարէ մը կայ որ գիտէ և կը դուշակէ մեզ պատահելիքը, և որ իւր ներկայութիւնը զանազան ցոյցերով կը յայտնէ զանազան պարագայից մէջ, ինչպէս գիշերաշրջիկ եղած ատեն։ Այս խորհրդաւոր էակը գիշեր ցերեկ կ՚աշխատի որ օգտակար ըլլայ մեզ և յայտնէ մեր գլխուն գալիքը, նա է որ պատին մէջէն աներեւութաբար կը խօսի, որ սեղանի ոտքովը կը պատասխանէ, որ երազներ և նախազգացումներ կուտայ մեզ։

Այս ամենուն կը հաւատար Շօրէնշաւէրն։

Կը հաւատար թէ մէջը պարսած ընկուզի կեղեւին մէջ մամուկ մը բանտարկելով եթէ վզերնուս կախենք, ջերմի դէմ դեղ է, ինչու որ ջերմն մամուկին հետ կը մեռնի։ Կը հաւատար թէ մարմնոյն վրայ ուռցած մը կրնայ բուժուիլ հաւկթով մը զոյն չփոխելով և ապա մրջիւններու բոյնի մը մէջ հաւկթին թաղելով, ինչու որ անտեսանելի կերպիւ մրջիւնները կուգան և գիշերը ուռացքը կուտեն, առաւօտեան բան չմնար։ Կը հաւատար թէ կաղ շուները մագնիսականութեամբ կը բժշկուին, վերջապէս կարգ մը ուրիշ անհիմն բաներու կը հաւատար։ Եւ այս այն մարդն էր որ այսքան բանի հաւատալովն հանդերձ անաստուած մ՚էր, չէր հաւատար թէ Աստուած կայ։ Ի՞նչ երեւակայութիւն։

Գալով իդեալական սեռին դէմ իւր կրած հակակրութեան, ասիկա ալ աւելի անբացատրելի է։ Ի՞նչպէս մարդ մը կրնայ ամենուն քարոզել որ ամուրի մնան որպէս զի մարդկութիւնը չչարունակուելով հանի. վերջանայ, և այս մարդը չկրնար ինքզինքը զրկել ֆօֆէյցնէ մը. ըսել է թէ ինքն եւս, որ վերջապէս մարդ էր, կ՚զգար իդեալական սեռին հրապոյրները և մինչեւ իսկ խոստովանած է թէ ստէպ ունեցած է վայրկեաններ յորս զգացած է իւր տարութիւնն հանդէպ կը-նօղ զեղեցկութեան։ Տարիները անցան, մազերն ճերմկիլ սկսան և երակներուն մէջ կ՚զգար տակաւին այդ հուրը որով դերի ինկած էր ղղեցուցիչ սեռին որոյ մազերն էրկան են և դաստակներն կարճ։ Վաթսուն տարեկան եղած ատեն միայն բնականաբար անտարբերութիւն կուգայ իւր վրան և այն ատեն կը հրմուի և երախտագիտութիւն կը յայտնէ։ Իւր կենսագիրն կ՚ըսէ. «Կը ծիծաղէր՞ մտածելով թէ Ատղիկ վերջապէս իւր զոն ազատ արձակած էր և գերագոյն գաղափարաց և խոր ու յուզիչ զգացմանց հեղեղ մը կ՚արձակէր»։

Եւ այս օրինակը, Շօրէնշաւէրի օրինակը մեծ դաս մ՚է ամէն անոնց որք կ՚ուզեն ըստ քմաց բնութեան օրէնքներու գոյութեան կամ չգոյութեան վրայ ճառել։ Շօրէնշաւէր ինքեան զգացած է այն բուռն զգացումը, կրած է այն խորհրդաւոր զօրութիւնը որ ամբողջ բնութիւնը անդադար կը մղէ սիրելու և որոյ շնորհիւ աշխարհ չվերջանար։ Սէրը ցեղին կամքն է, որոյ առջեւ անհատներու կամքերն չունին նշանակութիւն։ Ինչո՞ւ համար սիրահարն ամէնքս ինչ կը զոհէ իւր ընտրած անձին, ինչո՞ւ համար նա առանց խորհելու, առանց դատելու, գրեթէ ակամայ կ՚զգայ այն համակրութիւնը.—որովհետեւ իւր անձին անվեհերի մի մասն, ցեղն է որ կը մղէ։ Ինչո՞ւ համար, կ՚ըսէ Շօրէնշաւէր, սիրահարները վախկոտ կ՚ըլլան և կ՚ուզեն ծածկել իրենց վիճակն. որովհետեւ ատոնք մատնիչներ են, մարդկութեան թշուառութիւնն ու տառապանքը սոքա երկարելու կը նպաստեն և այս յանցանաց համար յանցաւորի կերպարանք կ՚առնեն։ Եւ սակայն այս ամենը արգելք չըլլար որ Շօրէնշաւէր ինքն եւս յ

ԼՈՖԹԸՆ ԵՒ ՉԻՄՆԷԼ
ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵԱՅ

ՔԻԻՐՔՅԻ ԳԱԲՈՒՍԸ, ՂԱԼԱԹԻԱ

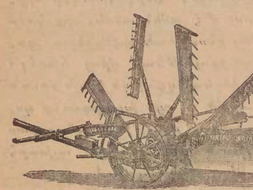

«ՕՐԻԱՆ» Մականուանեալ հնձող մեքենան երկու ձիով կը քաշուի և կը կրէ 300 օրամ։

ԳԻՆ՝ 35 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ Է

Մեքենային կատարելագործութիւնը եւրոպաւորեալ է։ Գնողին երբ գոհ չլինի, կրնայ ետ առնուլ իւր ստանն։

302

ԱԶԴ

600,000 ֆրանկ կը շահուի 7 1/2 ԶՐԵՒ

ՀՈՒՐՈՒՆԻՄԸ ԵՐԵՔ ԲԱԺՆ ԿԱՇԻ։

Ինչպէս որ յայտնի է, Բուժելիի երկաթուղեայ վիճակահանութիւնը երկու ամիսը մի անգամ տեղի կ'ունենայ արքունի Փողերատոնին մէջ։ Սոյն վիճակահանութեան 93երդ պիտի քաշուի յառաջիկայ շաբաթ օր և 500 թիւեր պիտի շահին։

Այս անգամ առաջին պարգևն է 600,000, երկրորդը 60,000 ֆր. ասոնցմէ դատ 48 թիւեր եւս շահին պզեայլ պարգևներ իսկ մնացեալ 450 թիւերն 180,000 ֆր. Շահեցի գումարին ամբողջն ստանալու իրաւունք ունեցող բաղդաւորն գինն է 7½, կէսինը 3, և մէկ քառորդինը 3 ղրշ., մէջիսը 20ի հաշուով։ Վաճառողաց գինացուցիչ զեղչ կրկայ։

Կարգաւոր թիւ—տպիչքն 1, 2, 3, 4, 5, —առնուլ փափագողը պէտք է այժմէն դնեն։

Գաւառներէն դրամի տեղ թղթադրօշմ և ամէն լեզուէ նամակ կ'ընդունուին։

Ի վաղուց չը նայուած բաժնեթղթոց թիւերը առ՝մէջ զրկուած ատեն առանց օրէնէ փոխարինութեան կը նայուին։

Ցանձնարարութիւնք ընդ փոխ կը կատարուին։ 1,278,366

Վերոյգրեալ թիւը անցեալ 92ոդ վիճակահանութեամբ չհասած բլալով տակաւին բերուած չէ առ մեզ։ ուստի կ'ազդարարենք թէ, ո՛վ որ մեր թիւերէն գնած է, ուշադրութեամբ նայի, մանաւանդ գաւառաց մէջ։

ՄԱՐԳԱՐ Ե. ԴՈՒԼԱԴՍԸՂԵԱՆ
Կաղաթա, Կամուրջի գլուխ թիւ 33

ԱՐՄԵՆԻԱ
ՀԱՅՏԱՐԱԿՆ ԼՐԱԳԻՐ

Ազգային, Քաղաքական, Գրական, Գիտական, եւայլն

Յառաջիկայ օգոստոս 1ին (20 յուլիս) շաբաթ օրը պիտի հրատարակուի ՄԱՐՄԷՆԻԱ մէջ, շաբաթն երկու անգամ։

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ եւ ՇԱԲԱԹ օրեր

Տարեկան բաժանորդագրութիւն է 20 ֆրանգ Եւրոպայի համար, 1 օսմ. ոսկի՝ Թիւրքիայի համար և 10 ռուբլի Թղթադրամ՝ Ռուսիայի համար։ Խմբագրութիւնն ինք կը վճարէ փոստի ծախքը ամէն տեղի համար։ Վճարումները ԿԱՆԽԻԿ կը լինին։ Տարեվերջը միանուագ վճարելու անխարդախներէն դիւրութեան համար կ'ընդունինք նաև մաս առ մաս (վեցամսեայ կամ եռամսեայ) կանխիկ վճարումներ, առանց ոչ է յաւելեալ սեռու տարեկան բաժնորդագրին վրայ։

Աշխատիւնքի խմբագրութիւնը ծանօթի լինելով Թիւրքիայի, Ռուսիայի և Պարսկաստանի Հայերի դրութեան, նկատի կունենայ նոյա տերող պէտութիւններն հաստատած օրէնքները և ըստ այնմ կ'աշխատի հայ ազգի մեծամասնութեան օգտակար մի թերթի լինիլ։

Թերթին անդամատա պիտի հրատարակուի տրոշուած ժամանակը (Օգոստոս 1/20 Յուլիս)։ ուստի հրաւէր իր կարգադրք ամէն ընթերցասէր Հայերին որ եթէ իրենց բաժանորդագրութեամբ մեր թերթի քաջալերել կը ցանկան, փութան իրենց հասցէն տրուչակի գրել մեզ այժմէն որպէս զի Ա. թիւը հրատարակած ժամանակ, իմացած լինինք արդէն թէ քանի՞ բաժնորդ պիտի կրնանք ունենալ և ըստ այնմ անենք մեր նախապատրաստութիւններ։ Թերթին վերաբերեալ նամակ կամ դրամ կարելի է փոստով ուղղակի զրկել խմբագրին, Մ. Բարթուղարեան, Արմէնի փողոց, թիւ 2 (Թէլ Ֆոռէ), ՄԱՐՍԻԼԻԱ (Ֆրանսա)։

Հանգանակ Խմբագիր–Տնօրէն
ՖԷԼԻՔՍ ԱՆՖԱՆԴԻԷՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
կամ
ՍԻՐՈՒՆ ԶԲՕՍԱՐԱՆ

Մանկանց Երէցոց Տէրէզ

56 ֆեղեցիկ պատկերներով զարդարուած

Սոյն գրասգիրքն ամէնից առաջ հրատարակեալ Թիւրքական կամ Մանկանց էրէոն Բ. մասն է, և կը պարունակէ մանկական երգեր, կարճ հատուածներ, առածներ, առակներ և փոքր պատմութիւններ։

ԳԻՆՆ Է 2 ԴԱՀԵԿԱՆ

Կը վաճառի Մարգարեան գրատունը Անէրճան փողոց։ Դպրոցաց համար 550|0 զեղչ կը լինի։ 4—5

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ

«ԲՈՒԿԻ կապարային, երկաթախառն, կաղդուրիչ հանքաջուրերն են միակ ամենագրաւ դարման ընդդէմ սրամոլութեան և աղէաց նիհարութեանց։ Կը ներդործեն՝ կանոնաւորելով այն մեծ պարտաւորները որք Մարսոդութեան գվեասոր գործողութիւնը կը կապեն։

Բրոֆ. ԹՐՈՒՍՕ»

POUGUES

ԲՈՒԿի կարաքարային, երկաթախառն, կաղդուրիչ և սխորժաբեր Ջուրերն իրենց մանաւոր բաղադրութեան կը պարարեն իրենց յաջողութիւնն եւ առանձնաշնորհեալ ոյժց մէջ դասակարգութիւնը։ Այս Ջուրերն, յոյժ հարմար, կը պարունակեն լիր 5 կրամ աղ մէն մի լիտրի համար։ Այդ աղերուն մէջ ամենէն առատներն են թթուածնի որ 29 և թթուածնի որ մանեղէն, որով ամբողջովին կը տարբերին Ֆրանսայի միւս կարաքարային աղբիւրներէն՝ որք մանաւորապէս ստայի և բազասի պէսքարոնաչիչ աղեր կը պարունակեն։

Այդ հանքաջուրեր կը ներդործեն մանաւանդ ստամոքսին ազիքը ուռնալ վրայն՝ զոր թեթեւ մը գրգռեն, չեզոքացնելով միանգամայն թթուն որ կրնայ գրանել հիմնն, եւ միզական ու ծնողական գործարանաց վրայ, որոց ակարացեալ ոյժերը կը վերանորոգեն։

Անոնց գործածութիւնովք, մարսողական երդիքներէն կը վերծանի այն ամէն կասկերէ որք կ'արգելուին զինքն թէ՛ ստամոքսին և թէ՛ աղեաց մէջ։

Այս առաջին արդիւնքը բնականաբար յառաջ կը բերէ ներդործարանաց կարգաւորութիւն, որովհետեւ կենաց այժէրն համեմատական են մարսողական գործարանաց մէջ կատարուող վերանորոգիչ աշխատութեան։ Ադիկ կը հետեւի թէ ընդհանրական ջիղերէ յառաջ եկած գրգռութիւնք և սրտնեղութիւնք + հիմնովին կը բուժին ԲՈՒԿի հանքաջուրերով, մանաւանդ որ անոնց բուժիչ գործողութիւնն նոր տարի մը կ'առնու։ Գրպանի որք ջերքն, զոր աւարարէն կը պարունակեն։

ԲՈՒԿի հանքաջուրերը կը ծախուին, ՇԻՕՎԱՆԵՆ ԱԼԻԲԵՐԱՆՏԻ ԸՆԿ. գործակատութիւնը, Դէպրան Տէլլա–Սոռա, Բերա, Մեծ փողոց։

510 ՊՈԼԻՍ

ԻԼԱՆ
ԹԱԶԻՆԵԻ ԹԱՍՍՈՒՑԻ ՇԱՀԱՆԷ

Հուպուպաթ անպարբերն պիր սէ. նէէլիք իսարէսի իչուն մէվզուն եուլաքին միւնադասասրնա իչպու թէմմուզը բու�մինն օն սէքիզնէնի բէնչէնպիկ կիւն պաչլանմաղընսան թաղլպ օլան թիւճարքն եէվմը մէգդիբառէ Խաղինէի խասասի Շահանէտէ պուլունմալարը իլան օլունուր։

13 թէմմուզ 301

2—3

ԷՎԴԱՖԸ ՀԻՄԱՑՈՒՆ

Էվդաֆը Հիւսայնն խաղնէպինտէն մաղսուրթ ճէնէրթ մէքեան Ազատիլ Մէհմէտ խան Ղալի թաստէրսան հաղրէթլերինին էվդաֆը ճէնիլիլերի միւսդէդ ագամբնսան Գաւազի արսլան տասխիլնտէ Թէրդօս գազասրնա թաղի Գիւբա տաղը մէ Սիրանամա մէրա մէ բուսումարը սայիբէսի թէմիլը գասմիսի մէճիրէ խիրիմա խիրիմէ մէ օրմանարանան մէքանին պէտէլը ալար մէ բուսումարը սայիբէսի թէմիլը գասմիսի մէճիրէ խիրիմա խիրիմէ մէ օրմանարանան փէյնն մէմարիին թային մէ իրայէ խաչէմկիկ աղամլար գաթ օլունուպ պոռնան պաչգա աղամ գաթ խիրլիմէմք մէ խուսուսմէյէ ֆայթին գէմանրնան գալա աղամլար գաթ օլունմամանդ չարթրյա մէ Էրմիթը մանիսէի սայիրէ իլէ պիր ոէ. սէլիի ճանիպը խաղմնեի Էվդաֆը Հիւսայնանն իհալէ մէ եիթիպամ գրընանգարնան, պաւնարքն իլիմպամնա թաղլպ օլանարքն իչպա չէրը թէմմանան օնուսնա կիւնիւնանն չէրը մէգթիրքն օթուգանմա կիւնիւնանէ ակին նէհր խմանէթինտ գրանսանը ըկմաք մահմասպէնիլիրիլդէ կիւպանքը Հիւսայան վարիսաթը ուսուսմիկէ խասա ըկսինէ միրաճասրի է ղէմէլերի իլան օլունուր։

9 թէմմուզ 301

5—5

ՍԵՂԱՆԻ ԲՄՊԵԼԻ

ՅՈՒՐԳԵԼԻ ՀԱՅՐ ԳԷՐՄԱՆԻ

Նմանն «Շարմբէօղ»ի դինուոյն, ախորժահամ և յոյժ առողջարար ըմպելի մ'է և մեծապէս կը դիւրացնէ մարսողութիւնը։

Դիպուորապէս կը գտնուի Պ. Պէրթէն եղբարց քով, Ղալաթիա, Սիրէ Ֆրանսէզ։

ԲԱԲԱՅԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱԼԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻԷԲՈՒԼԻ, Մ'ԷՔԻՐԻՔԱՆԻ և Օրէսայի գծի կանոնաւորապէս բեռնող

ՇՈԳԵՆԱԼԻՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պէքա
Աբարան	2,500	Լոմբրոս
Աբրամիա	2,500	Քրուիշանք
Լիզանիա	2,500	Ռուիքա
Մասէտոնիա	3,500	Պարշ
Բուսիլիա	2,800	Ֆոթիրգիլ

Բլանին շոգենաւն ամսոյս 20ին կը մեկնի մայրաքաղաքէ։

Մասէդոնիա շոգենաւն ամսոյս 27ին Լիվերբուլէն ատ կ'սպասուի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն և հանդատութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱՅԵՒ ԵՒ ԸՆԿ.

513 Գրքակալէ

ՔԻԻՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱԼԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ ամէն տարի մ'ուսաքամ կը բանին Լիէրբուլ և Մէրիրիկանի գծէն։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մարիա	3,000
Ամլաս	3,000	Մորոքօս	2,500
Ամէրիօ	3,000	Հնութի	2,500
Գոգնիա	4,600	Բալմիրա	5,000
Պալպէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրինիէ Քուիր	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆիանիա	5,000	Սնդիա	4,600
Քաղանիա	4,700	Սարպիսա	3,000
Շերբուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Հէմերարա	2,500	Սիսան	3,000
Կապլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրիմիտասա	2,500
Մարաթան	3,000		

Քէրա շոգենաւը, նաւապետ Ուայթ, ամսոյս 27ին Լիվերբուլէն ատ կ'սպասուի։

Մարսէյս շոգենաւը, նաւապետ Ֆէնուիք, ամսոյս 27ին Լիվերբուլէն ատ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Ատորդրեալն արտանութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ–Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Կանատայի ուրիշ և ուրէ նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՇՈՒԻ
Գրքակալ
Թիւ 1 Քիւչիք Հալի
փաշա խան Ղալաթիա

511

ՁԱՐԻՏ ԼԻՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱԼԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիէրբուլ և Մէրիրիկանի գծէն։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ամերիան	2500	Յաստնեան	3700
Ամրասան	2500	Յամինեան	3700
Անատոլիան	2500	Յիսպանիա	3700
Ամէրեան	2500	Իսպերիան	5500
Արապիան	3700	Սպերիան	5500
Գաւարիան	6000	Իտալիան	5500
Գուլիսպան	6000	Լէսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիվերբան	2500
Սպարնեան	2000	Լիսպան	800
Տարոյ	700	Օքսրիդ	700
Էմիրէյտ	3700	Բէրսիան	3800
Յապանիան	3700	Վալենսիան	6800
Յաղերնեան	3700	Վիրճինեան	6800

Լէսպոն շոգենաւը, նաւապետ Պոլ, այս առաւօտ Լիվերբուլէն ատ հասաւ։

Ուղեորներու համար ամէն դիւրութիւն։

Դիմել մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ԷՏՈՒՈԱՐԴ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գրքակալ
Թիւ 54, 55, 56, Եէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա։

Նաւատերք, Պարոնայք Ֆրէտ, Էվյլանա և ընկ. Լիվերբուլ

Գրքակալներ։
Կ. Պոլիս, Իսմաւրա Լաֆոնդէն։
Ճիրպարդար, Պ. Պ. Քարվէր եղբարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահնան և ընկ.
Մալտա, Ա. Քասիլիերի։
Շիրա, Ա. Մ. Մաւրօքօրտատոյ։
Զմիւռնիա, Պ. Ռիդոլ և ընկ.

512

ԱԶԴ
ՈՏԻՑ ԿՈՇՏԵՐԸ

ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԵՒ ԱՌԱՆՑ ՅԱՒԻ

ԿԸ ԲՈՒԻՑԻՆ

Յառուի դեղգ մը, պատրաստեալ

Ի Ս. ՔԱՄԹՈՐՏԻՍՄ

Դ. ԴԱԳՈՐՈՎ

Իւրաքանչիւր սրուակի գինն է

5 ղրուշ

Կը գտնուի Մ. Քամթարիտէսի քով, Ղալաթիա, Քարաքէօյի կամուրջին մօտ, Թիւ 5

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱԼԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻԷԲՈՒԼԻ և Մէրիրիկանի գծէս բեռնող

ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Օասրիս	3000
Ֆերան	4000	Նեբրիս	3000
Օամանի	4000	Բիբա	3000
Սէսսոգրիս	3250	Ագլանդիկ	1700
Թիպս	3250	Լոգիս	800
Մանտաս	3250	Օրնիան	800
Մարիսթիս	3250	Սէսսլ	700

Բէրա շոգենաւը, նաւապետ Ֆորիսթը ամսոյս դէպի 20ին Լիվերբուլէն ատ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ և ԸՆԿ.
Մէյսանլրդ փողոց,
Ուիթոլ խան
ՁԷՑՄԻ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
513 Ֆ. Շէյս Սգրիդ, Լիվերբուլ

ՇՈԳԵՆԱԼԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՍԻԼԻԱՆ
Ն. ԲԱՐԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիա և Բօրիէ գծէս կանոնաւորապէս բեռնող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ. Մէրիէնի որ յուլիս 29ին Մարսիլիայէն և օգոստոս 5ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ. Մէրիէնի որ յուլիս 28ին պիտի մեկնի, երեսնապատիկ երեկոյան ժամ 5ին։

Ուղեորներ և արտ ստանալիքներ

Նաւագրեալներ, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈԹ ԲԷՊՈՒ
Թիւ 17–18 Քիւչիք Միւլէթ
514 Մահմանի փողոց, Թիւ 14

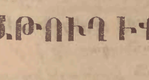

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՆ

Ընդ Գէ Աէլիս, Կ. Պոլսոյ և Օդեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանիա	2,000	Լէբանոն	4,500
Աշտիկ	3,000	Մարէնկո	4,300
Ակիս	4,300	Մարսոն	2,500
Պասսանիա	3,500	Մէրիս	2,000
Պորտսմիս	2,200	Նեբրս	2,000
Պրամիս	2,000	Օթէլլս	5,000
Գէլլիս	2,600	Օրլանտս	3,000
Գասիբաս	2,500	Ոգանդս	4,500
Գամէս	2,400	Ոգդս	2,000
Գաղս	2,000	Բասիլիք	1,200
Գամն	2,700	Բարէրան	3,200
Տիտս	2,500	Բաղդէր	4,700
Տօսիս	1,800	Բիրգս	2,800
Իրաքս	2,600	Բիսմարգ	4,400
Տրագս	2,600	Բիսմարս	3,200
Յաղլան	800	Բոլլս	3,000
Յիտս	1,700	Բանանս	5,500
Յամիկս	4,600	Բանէս	3,500
Կարիբս	5,500	Պարէրս	4,000
Կիրանս	2,200	Պարքս	2,000
Կօզս	1,800	Մէլիս	2,000
Կրասս	2,200	Պորնդս	4,300
Հանկս		Թասս	1,200
Հէրս	2,000	Թ. Ռիչարդ	3,000
Հիսալս	3,000	Թրիկէր	1,300
Հիւսվերդ	1,200	Թոյէս	2,800
Ճիս	2,300	Փանդս	3,600
Քէլս	2,000	Ֆէնս	4600
Քոմիս	2,200	Զէպրա	3,000
Լէս	2,000	Զէրս	41,0

Տրաէս շոգենաւը, նաւապետ Տոբլան, ընդհանուր վաճառքով Հալէն ատ հասած, պարպած և յԱմէստ ուղեւորած է։

Սալէնս շոգենաւը, նաւապետ Ռօճրս, ընդհանուր վաճառքով Հալէն մեկնած է ամսոյս 7ին, և ամսոյս 24ին ատ կ'սպասուի։

Ուղեորներու համար ամէն դիւրութիւն կը տրուի։

Դիմել մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ՖՐԼՏԷՐԻՊ ՀԻԼՏ ԻՆ ԸՆԿ.
Գրքակալ
Թիւ 17–18, Քիւչիք Միւլէթ
514 խան Ղալաթիա

Գրասենատեր Գ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑԻՑ ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻԻՋԻՔ–ՋԷՔՄԷՋԷ

կսկսի ի 1 Մայիսի (Ն. Տ.) 1885, մինչեւ ցնսր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻԻՋԻՔ–ՋԷՔՄԷՋԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ

0	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60	62	64	66

Առաւօտ — Իրիկուն

	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.
Կ. Պոլիս	6	47	6	50	7	45	7	42	8	44	8	43	9	42	9	42	10	20	10	39	11	17	11	49	12	49	1	49	2	21	2	58	3	27	4	3
Գիւղ–գարու	6	28	7	...	7	27	7	53	8	25	8	54	9	23	9	53	10	30	10	49	11	28	12	...	12	59	2	...	2	32	3	9	3	38	4	14
Եէնի–գարու	...	...	...	...	7	57	...	8	58		...	...	...	...	...	...	10	34	10	53	11	32	12	4	4	3	2	4	2	36	3	43	3	42	4	18
Տաղտա փաչա	...	...	...	...	8	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1	6	2	7	2	39	...	3	45	...	4	52
Սամսթիա	...	...	...	...	8	6	...	9	4	...	...	...	...	...	...	...	10	37	10	56	11	35	12	7	1	44	2	42	2	44	3	49	3	50	4	24
Իէնի–գուլէ	6	37	7	40	7	41	8	42	8	33	9	10	9	34	10	4	10	42	11	4	11	40	12	12	1	44	2	17	2	47	3	24	3	53	4	30
Մադրիգիւղ	6	48	7	23	8	...	8	24	...	9	22	...	...	...	...	...	10	46	11	4	11	43	12	15	1	44	2	47	3	24	3	53	4	30	5	...
Ամ. Պիէչանս	...	...	7	33	8	14	8	34	...	9	32	...	...	...	...	...	10	58	...	...	11	58	...	...	...	...	2	29	...	3	36	...	4	42	...	5
Բիւչիւք Զէք	...	...	...	...	8	25	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	12	9	...	...	...	...	2	39	...	3	46	...	4	52	...	5
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	12	18	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

ՔԻԻՋԻՔ–ՋԷՔՄԷՋԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ

3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	65	1	67

Առաւօտ — Իրիկուն

	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.
Բիւչիւք Զէք	...	6	34	...	—	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Ամ. Պիէչանս	...	6	44	...	7	45	...	8	44	...	...	9	38	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1	40	...	...	...	...	...
Մադրիգիւղ	6	...	6	55	7	24	7	57	...	8	55	...	...	9	49	...	...	...	11	20	...	...	...	...	...	1	54	...	2	58	...	4	4	...	5
Իէնի–գուլէ	6	43	7	8	7	57	8	11	8	38	9	9	9	37	10	2	10	42	11	...	...	...	11	31	...	...	2	3	...	3	9	...	4	45	...	5
Սամսթիա	6	17	7	42	7	41	8	15	8	42	9	13	9	41	...	...	10	16	11	12	11	44	...	...	1	45	1	44	2	16	2	52	3	22	3	48
Տաղտա փաչա	6	22	7	17	7	45	...	8	47	...	...	9	46	...	...	...	10	21	11	16	11	53	...	...	1	49	1	48	2	20	2	56	3	25	4	2
Իէնի–գարու	6	2	7	20	7	49	8	21	8	50	9	19	9	49	...	...	10	24	11	21	11	56	...	...	1	24	1	53	2	25	3	2	3	31	4	7
Գիւղ–գարու	6	3	7	25	7	54	8	26	8	55	9	24	9	54	10	11	10	29	11	24	12	1	...	...	1	27	1	56	2	28	3	5	3	34	4	10
Կ. Պոլիս	6	39	7	34	8	3	8	35	9	4	9	33	10	3	10	20	10	38	11	29	12	40	...	...	1	42	2	2	2	33	3	10	3	39	4	15
	...	...	...	...	—	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1	41	2	10	2	42	3	19	3	48	4	24

Գոգը ծրարներն անխարդ կ'ընդունուին ամէն կառավարի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մարքի գիւղ կամ առելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառավարից միջեւ։ Ուղարկի և կնիքակի օրերն Թիւ. 20 կառավարութիւնք կանգ պիտի առնու ի Ֆէրիմ։